

Saimaan ammattikorkeakoulun kielikeskus

**KIELIVIRTAA SAIMAALTA -
laineilla**

Saimaan ammattikorkeakoulun julkaisu
Saimaa University of Applied Sciences Publications

Saimaan ammattikorkeakoulun julkaisu
Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 72
ISBN 978-952-7055-38-0 (PDF)
ISSN 1797-7266

Tiivistelmä

Kielivirtaa Saimaalta on sarja, jonka ensimmäinen artikkelikokoelma (Kielivirtaa Saimaalta – rajanylityksiä) julkaistiin 2015. Tämän uuden artikkelikokoelman alaotsikko on ”Laineilla”, olemmehan Saimaan ammattikorkeakoulussa jo kokeneita rajanylittäjiä. Julkaisun kirjoittajat työskentelevät Suomessa ja Venäjällä ja ovat Saimaan ammattikorkeakoulun, Pietarin talousyliopiston (UNECON) ja Venäjän kansantalouden ja valtiohallinnon akatemian (RANEPA) kieltenopettajia. He opettavat viestintää ja vuorovaikutustaitoja, olivatpa kieli sitten englantia, ruotsia, saksaa, venäjää, espanjaa, ranskaa tai suomea vieraana kielenä tai äidinkielenä.

Julkaisun tarkoituksena on jakaa tietoa ja innostusta kieltenopettajien kesken. Se myös rohkaisee jatkuvaan uuden kokeiluun ja opetustyön kehittämiseen. Artikkelit kuljettavat lukijaa opiskelijoiden mielipiteistä opettajien opetuskokeiluihin ja hankkeissa tehtyihin kieltenopetuksen kehittämistehtäviin.

Tervetuloa kielivirtaan!

Sisältö

Laineilla.....	5
1 Jaana Häkli: Kielitaitoinen restonomi – totta vai tarua?	5
2 Seija Varis: Ravintola Linnalan mahdollisuudet kielen opetuksen integrointiin.....	9
3 Essi Myllärinen: Sanoisiko suomalainen näin? – Haasteita ja onnistumisen tunteita suomea vieraana kielenä opiskelevalle	14
4 Sari Jokimies: Maahanmuuttajat ja suomen kielen merkitys.....	18
5 Katja Remsu: Voisiko suomea oppia toisin?	21
6 Jaana Häkli: Suomalaisen arjen eksotiikkaa ulkomaalaisille opiskelijoille..	33
7 Anna-Riitta Pettinen: Hiljaa hyvä tulee ja sama venäjäksi	35
8 Ritva Kosonen: Virtaa Venäjään – yhteisen verkkomateriaalin luominen venäjän kielen ja kulttuurin opetukseen Itä-Suomen korkeakouluissa	38
9 Aleksandr Shulgin: Russian Conversation Etiquette; Its Riches, Oddities and Traps.....	40
10 Sari Turppo: Kiinnostus vieraisiin kieliin on hiipunut – mitä pitäisi tehdä?..	45
11 Mervi Kaila: Ilmaiset nettisanakirjat ja perinteiset suursanakirjat kielikuvien kääntäjän apuna	47
12 E.V. Vassel & T.V. Zudina: The method of stepwise training in teaching English.....	49
13 Anneli Rinnevalli: Miten akateemista kirjoittamista opetetaan yliopistossa?	54
14 Eeva Ovaska: Ammattikorkeakoulun monimuoto- ja nuorisoryhmän eroja ruotsin kielen opiskelu- ja opetusmenetelmissä	58
15 Satu Mäkinen: Svenska, ett svårt språk eller är det verkligen så?	61
16 Anneli Asunmaa: Ammattikorkeakoulujen ruotsinopettajien täydennys- koulutushanke (Elitgruppen) 2012 – 2014.....	63

Laineilla

Artikkelimme lainehtivat eri aihealueille. Ensimmäiset laineet kuljettavat hotelli- ja ravintola-alalle, jatkuvat kansainvälisten opiskelijoidemme kokemuksiin suomen kielen opiskelusta, joista siirrytään venäjän kielen erityispiirteisiin ja Itä-Suomen korkeakoulujen venäjän opetuksen verkkohankkeeseen. Seuraavaksi kuljemme tutkimaan venäjän, saksan, ranskan ja espanjan suosiota lukioissa, nettisanakirjojen täsmällisyyttä, englannin kielen opetusmenetelmiä Venäjällä ja akateemista kirjoittamista. Viimein virta vie meidät opetusmenetelmien ja ruotsin kielen hankkeiden maailmaan.

1 Jaana Häkli: Kielitaitoinen restonomi – totta vai tarua?

Matkailu- ja hotelli- ja ravintola-alalla on 2000-luvun aikana tapahtunut isoja muutoksia, jotka ovat vaikuttaneet myös alan koulutuksen opetussuunnitelmiin niin ammattikorkeakouluissa kuin toisen asteen koulutuksessakin. Matkatoimistotoimintoja tai opastusta ei juurikaan opeteta restonomeille, mutta opinnoissa painottuvat enemmän monipuolinen digiosaaminen, myyntitoiminta, projektinhallinta, elämyksellisyys ja erilaisten asiakkaiden tarpeisiin vastaaminen. Lisääntyneen matkailun ja monikulttuuristumisen myötä myös kulttuurienvälinen viestintä on vakiinnuttanut paikkansa restonomikoulutuksen opetussuunnitelmissa.

Suomenkielisessä restonomikoulutuksessa oli 1990-luvun puolivälissä trendinä lisätä ammattiaineiden opetusta englanniksi, mutta tämä trendi on hiipunut kokonaan englanniksi opettavien koulutusohjelmien myötä, joissa suomalaisopiskelijoiden määrä on verrattain vähäinen. Onko suomen kielellä restonomeiksi opiskelevien opetussuunnitelmien kehittämisessä tehty opiskelijoille karhunpalvelus, kun englanniksi opettavien ammatillisten kurssien määrää on vähennetty? Kielten opiskeluun käytettävien opintopisteiden määrää on vähennetty myös, koska aiempaa pakollista kielipakettia (suomi, englanti,

ruotsi ja venäjä pakollisina ja saksa, ranska tai espanja vaihtoehtoisena pakollisena kielenä) on pidetty liian raskaana ja kun tilalle on pitänyt saada enemmän projektimuotoista oppimista ja sähköiseen liiketoimintaan, palvelumuotoiluun ja lomakohteiden kehittämiseen keskittyviä kursseja.

Ammattikorkeakoulujen säästöpainneissa myös vapaasti valittavien kurssien määrää on supistettu, eikä monia kielten kursseja saada aloitettua, koska ryhmien minimikokoja on nostettu. Alkeiskurssit ovat suosittuja massakursseja, mutta tänä päivänä lukioista tulee vain yksittäisiä useamman vuoden saksaa, espanjaa tai venäjää lukeneita opiskelijoita. Restonomiopiskelijoiden kaventunut kielitaito johtuu pitkälti siitä, että lukiolaiset lukevat nykyään vähemmän vieraita kieliä lisääntyneen valinnaisuuden takia ja kirjoittavat myös vähemmän vieraita kieliä ylioppilaskirjoituksissa. Vuonna 2006 lyhyen saksan kirjoittajia oli 4006 opiskelijaa, kun taas vuonna 2015 kirjoittajia oli enää 1350. (Eklund 2015.) Ammattikorkeakouluissa alkeiskursseja opiskellaan myös usein vain kaksi, eivätkä niiden kurssisisällöt saata sisältää edes säästä puhumista.

Nykyään vapaasti valittaviin opintoihin hyväksytään myös harjoittelua, mikä on johtanut siihen, että erityisesti suomalaiset restonomiopiskelijat täyttävät vapaasti valittavien opintojen opintopisteet alan osa-aikatöistä saatavilla opintopisteillä. Tämä on aivan sallittua ammattikorkeakoulujen välisessä kilpajuoksussa siitä, kuka on tehokkain ja kenen opiskelijat tekevät eniten vähintään 55 opintopistettä vuodessa. Tapahtuuko tämä pisteiden perässä juoksu kuitenkin laadullisista tavoitteista ja ammatillisista kompetensseista tinkimällä? Onko tässä yksi syy siihen, että tänä päivänä, tarkoituksella hieman kärjistäen sanottuna, vastavalmistunut restonomi osaa suomea ja savvoo, hiljaa ja kovvoo ja tulee englannilla toimeen? Ruotsia osataankin sitten käytännössä ainoastaan pääkaupunkiseudulla ja länsirannikolla. Saksasta, ranskasta, espanjasta tai venäjästä osataan tutumpia fraaseja, mutta millään näistä kielistä ei ratkaista matkailijoiden ongelmia asiakaspalvelutilanteissa tai myydä hotellin tai lomakohteen oheispalveluja.

Opintoihin kuuluvaa harjoittelua voidaan tehdä joko Suomessa tai ulkomailla. Riikka Kerman (2016) teetti opinnäytetyönään valtakunnallisen kyselyn, jossa

suomalaisilta ja ulkomaalaisilta restonomiopiskelijoilta tiedusteltiin heidän motivaatiotekijöitään ulkomailla tapahtuvaan harjoitteluun liittyen. Hieman yllättävä tulos oli, että suurin osa, 39 prosenttia, matkailun ja hotelli- ja ravintola-alan opiskelijoista lähti ulkomaille päätavoitteenaan ammatillisten taitojen parantaminen, kun taas hauska kokemus oli pääsyy 35 prosentille vastaajista. Kielitaidon kohentamista ei kukaan vastaajista nähnyt ulkomaille suuntautuvan harjoittelun motivaatiotekijänä tai päätavoitteena. Vastaajista 82 prosenttia koki kuitenkin, että heidän kielitaitonsa oli parantunut ulkomailla tapahtuneen harjoittelun aikana. Tutkimuksen mukaan opiskelijat kokivat, että ulkomailla tapahtunut harjoittelu kasvatti heitä ja lisäsi heidän ymmärrystään vieraista kulttuureista ja monikulttuurisuudesta.

Ongelmana on, että ulkomailla tapahtuva harjoittelu ei kuitenkaan yleensä ole pakollista restonomiopinnoissa ja tosiasia on, että ulkomaille hakeudutaan huomattavasti aktiivisemmin kansainvälisistä kuin suomenkielisistä koulutusohjelmista. Suomalaisopiskelijoille on tärkeää saada hyvää palkkaa harjoittelusta, ja siksi he helposti jäävät Suomeen kesäksi ja tekevät harjoittelunsa kesätyönä. Suomalaisopiskelijat eivät usein näe, että vähäpalkkainen tai ilmainen työ ulkomailla näyttää hyvältä ansioluettelossa tai että sitä voidaan pitää investointina tulevaisuuteen. Kermanin (2016) tutkimuksen mukaan 92 prosenttia kaikista vastaajista oli sitä mieltä, että he hyötyivät enemmän ulkomailla tapahtuneesta harjoittelusta, kuin jos olisivat tehneet harjoittelun Suomessa. Loppujen lopuksi harjoittelu ulkomailla siis palkitsi, mutta kuinka saada suomalaiset opiskelijat ylipäättään lähtemään enemmässä määrin harjoitteluun ulkomaille? Kuinka suomalaisopiskelijat saadaan ymmärtämään, että kansainvälinen kokemus ja siellä hankittu monipuolinen kielitaito ovat satsaus heidän urakehitykseensä valmistumisen jälkeen?

Miksi matkailun ja hotelli- ja ravintola-alan restonomiopiskelijat eivät hahmota monipuolista kielitaitoa yhtenä ammatillisista kompetensseistaan? Miksi he luulevat, että riittää, kun osaa englantia jotenkuten? Miksi he eivät panosta vähintään toisen vieraan kielen opiskeluun niin paljoa, että saavuttaisivat kielessä sellaisen tason, että voivat myös hyödyntää kielen osaamista työelämässä? Tähänhän ei riitä parin alkeiskurssin opiskelu ja taitotason A2 saavuttaminen.

Opiskelu-aika on kuitenkin parasta aikaa kielitaidon parantamiseen, sillä myöhemmin työelämässä sen tekeminen on jo paljon haasteellisempaa.

Erityisesti saksan lukijoiden määrä ammattikorkeakouluissa on laskenut voimakkaasti, vaikka saksan kielen osaajista on pulaa niin matkailun kuin kaupan ja teollisuuden sektoreilla (Hara 2016). Saksalais-suomalaisen kauppakamarin teettämän kyselyn mukaan 28 prosentilla Suomessa toimivista kaupan alan saksalaisyrityksistä on suuria vaikeuksia rekrytoinnissa. Helsingissä saksan kielen osaajia tarvitaan myös lisääntyneiden risteily- ja liikematkustajien takia, sillä saksalaiset ovat tällä hetkellä Helsingin suurin matkailijaryhmä venäläisten matkailun hiipumisen takia. Saksalaismatkailijoiden yöpymismäärät kasvoivat 12 prosentilla vuonna 2015. (Helsingin kaupunki.) Kasvua saksalaismatkailijoiden määrässä odotetaan myös tulevaisuudessa, sillä lentoyhtiöt kuten Lufthansa ja Germania ovat avanneet nyt suoria lentoja Keski-Euroopasta Lapin lomakohteisiin (Lentoposti & Rantapallo). Pulaa on myös kiinan, japanin, espanjan ja ranskan osaajista, koska matkailijamäärät näistä maista kasvavat kovaa vauhtia. Viime aikojen uutisointien pitäisi herättää niin restonomiksi opiskelevat kuin ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmista vastaavatkin.

Mitä tapahtuu asiakaspalvelun laadulle, elämyksellisyydelle ja yksilölliselle palvelulle, kun asiakas ei saakaan haluamaansa omalla äidinkielellään? Tulevatko huonot Tripadvisorin arviot lomakohteesta, hotellin tai ravintolan vain englanniksi tapahtuvasta asiakaspalvelusta tuhoamaan Suomen matkailun positiiviset kehitysnäkymät?

Tänä päivänä suomalaisten kaventunut kielitaito ei pitäisi olla enää pelkästään ammattikorkeakoulujen harvinaisempien vieraiden kielten opettajien huolenaihe, vaan se pitäisi nähdä koko maan kansantalouden ongelmana. Monipuoliselle restonomin kielitaidolle on huutava tarve, ja tämä pitäisi huomioida niin koulutuksen opetussuunnitelmissa kuin ammattikorkeakoulun kansainvälisen toiminnan painopisteissä.

Lähteet:

Eklund, V. 2015. Kielten suosio ylioppilaskokeissa laskee, vain venäjä kasvaa.
<http://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/kielten-suosio-ylioppilaskokeissa-laskee-vain-venaja-kasvaa/4930792>. Luettu 19.8.2016.

Hara, J. 2016. Saksalaisfirmat loistavat Suomessa – pullonkaulana saksan osaajien puute.
http://yle.fi/uutiset/saksalaisfirmat_loistavat_suomessa_pullonkaulana_saksan_osaajien_puute/8936613. Luettu 7.6.2016

Helsingin kaupunki 2015. Helsingin matkailun tilastoraportti 2015.
http://www.visithelsinki.fi/sites/default/files/legacy_files/files/Tilastot/FI/helsingin_matkailuntilastoraportti2015.pdf Luettu 9.6.2016.

2 Seija Varis: Ravintola Linnalan mahdollisuudet kielten opetuksen integrointiin

Saimaan ammattikorkeakoulun Linnalan kampukselle on keskittynyt hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohdon sekä kuvataiteen koulutus. Koulussa on oman ravintola Linnalan (Kuva 1) yhteydessä opetuskeittiö ja sali, ja tämän takia hotelli- ja ravintola-alan opiskelijat suorittavat 1. opiskeluvuotenaan siellä alan 3 opintopisteen perusharjoittelun.

Kuva 1. Ravintola Linnala

Hotelli- ja ravintola-alan opiskelijoista puolet opiskelee englanninkielisessä Degree Programme in Tourism and Hospitality Management –koulutuksessa, jonka opetuskielenä on englanti. Opetuskeittiössä ja salin puolella saattaa siis olla yhtä aikaa sekä suomenkielisiä että muun kielisiä opiskelijoita. Ammattiaineiden opettajat käyttävät opetuskielenä tällöin englantia, joten alan perusfraaseja ja käytännön ammattisanastoa harjoitellaan luontevasti aidoissa tilanteissa.

Perusharjoittelusta vastaava lehtori, keittiömestari Jukka Moilanen on käyttänyt opetuksessaan kielikylpy-periaatetta. Teeman mukaan opetuskieli on saattanut vaihtua vaikkapa ruotsiksi, ja ulkomaalaiset opiskelijat ovat saaneet englanninkielisiä reseptejä, jotka heidän on pitänyt kääntää suomeksi, ja salin puolella perusfraasit on asiakaspalvelutilanteissa opeteltu suomeksi.

Lehtori Jukka Moilanen suhtautuu integrointiin positiivisesti ja toivottaa kielten opettajat tervetulleiksi ravintola Linnalaan tekemään yhteistyötä. Lähtökohdat

kielten integroinnille ovat siis hyvät. Tästä syystä pyrin selvittämään, *miten kielten opettajat ovat tähän mennessä integroineet opetustaan perusharjoittelun ja erilaisten asiakastilaisuuksien kanssa ravintola Linnalassa, minkälaisia mielteitä integrointi on herättänyt, minkälaisia integrointisuunnitelmia on ajatuksissa ja ellei ole, mistä syystä integrointia ei ole suunnitteilla, mitä käytännön ongelmia integrointiin liittyy sekä miten ravintola Linnalaa voisi ylipäänsä hyödyntää kielten opetuksessa.*

Kysyin näitä asioita sähköpostitse syksyllä 2016 Linnalan kampuksella opettavilta kielten opettajilta.

Tällä hetkellä Hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohdon koulutuksen opetussuunnitelman (Sole Ops 2016) mukaan opiskelijoille pakollisia kielten opintoja ovat Suomen kieli ja viestintä työelämässä (3 op.), Viestijänä kehittyminen (3 op.), Svenska i arbetslivet (sis. virkamiesruotsin) (3 op), Svenska inom restaurang och turism (3 op.), English Communication at Work (3 op.), Hospitality English (3 op.), Tourism English (3 op.), Intercultural Communication (3 op.), Venäjän kieli ja kulttuuri I (3 op.) sekä Venäjän kieli ja kulttuuri II (3 op.) Vapaasti valittavia kielten opintoja ovat espanjan, ranskan ja saksan kurssit.

Degree Programme in Tourism and Hospitality Management -koulutuksessa suomalaisilla opiskelijoilla pakollisia kieliä ovat suomen lisäksi englanti, ruotsi ja venäjä. Venäläisillä pakollisena ovat suomi, englanti ja saksa ja muun kielisillä suomi, englanti ja joku muu 3. kieli.

Kyselyn mukaan integrointi on viime aikoina englannin kursseilla hoitunut niin, että ammattiaineiden opettajat ovat keskustelleet englannin opettajan kanssa siitä, mitä kielitaidon osa-alueita opiskelijat kulloinkin tarvitsevat perusharjoittelussa, esimerkiksi ruoka- ja keittiövälinesanastoa, ja englannin opettaja on sitten ottanut omassa opetuksessaan huomioon nämä toiveet ja siirtänyt toivottuja sisältöjä ammattiaineiden opettajien haluamaan ajankohtaan. Joskus on käännetty myös englannin oppitunnilla jokin erikoisruokalista, mutta viikoittaiset ruokalistasat keittiö on kääntänyt itse.

Muiden kielten tunneilla integrointia ei kyselyn mukaan ole toteutettu. Esteeksi esimerkiksi ruotsin integroinnissa on koettu se, että ammattiaineen opettajan ja kielten opettajan kurssit eivät ajoitu samaan periodiin. Samoin kansainvälisessä koulutusohjelmassa opettava englannin opettaja toi esille ajoitusongelman. Opetettava kurssi on sijoitettu 3. vuoden opintoihin, ja perusharjoittelu on jo 1. vuotena. Suomen kielen opintoihin kuuluva Viestijänä kehittyminen kurssi, joka käsittelee suullisen viestinnän asioita, on myös vasta 2. vuotena. Aikatauluongelmat ja yksinkertaisesti vähäinen aika suunnittelulle suuren opetusmäärän takia koettiin suurimmaksi esteeksi integroinnin toteuttamiselle.

Vapaasti valittavissa kielissä on puolestaan se ongelma, että kielen opiskelu alkaa aivan alkeista, eikä opiskelijoilla ole vielä minkäänlaista kielitaitoa, joten integroimista ei pidetä järkevänä. Vapaasti valittavissa kielissä kielten opettajat pitävät integroinnin edellytyksenä myös sitä, että substanssiopettaja osaa integroitavaa kieltä ainakin jonkin verran. Asiaa tarkennettaessa tosin selvisi, etteivät vapaasti valittavien kielten opettajat olleet keskustelleet ammattiaineiden opettajien kanssa heidän kielitaidostaan.

Englannin opettajan suunnitelmissa oli, että hän voisi mennä joskus keittiöön yhdessä opiskelijoiden kanssa, jolloin sisällön lisäksi mietittäisiin myös kielen oikeellisuuttakin. Ruotsin opetuksen integroinnissa nähtiin myös mahdollisuuksia, koska ammattiaineen opettaja hallitsee ruotsin kielen. Kun ruotsin ja ammattiaineen integroinnista kyseisten opettajien kanssa keskusteltiin, ammattiaineen opettaja toi esille ajatuksen, että keittiöön voitaisiin hankkia äidinkielenään ruotsia puhuva henkilö vetämään teemapäivää ruotsiksi.

Englanninkielisen koulutusohjelman suomen opiskelua voisi integroida pitämällä asiakaspalveluun liittyvän suullisen kokeen ravintola Linnalassa. Opiskelijat voisivat tehdä pöytiin tarjoilun suomeksi, ja opettaja voisi myös mennä heidän keittiötunneilleen kyselemään raaka-aineiden nimiä suomeksi.

Suomenkielisen koulutusohjelman suomen tunneilla integrointia voisi toteuttaa tarkastamalla yhdessä opiskelijoiden kanssa ruokalistojen ja muiden kirjallisten tuotosten kieliasua. Asiakastilaisuuksia ja asiakaspalvelua varten kannattaisi

selvittää ilmaisutaitoon, äänenkäyttöön, sanattomaan viestintään liittyviä asioita jo suomen peruskurssin puitteissa.

Kielten opettajien mielestä ravintola Linnalaa voi hyödyntää kielten opetuksessa. Esimerkiksi erilaisten ravintolan tapahtumien menut ja julisteet voisivat olla useammalla eri kielellä. Infotauluja eri maiden ruuista voisi laatia eri kielillä. Kansainvälisille ja suomalaisille opiskelijoille voisivat opettajat asiakkaina puhua vierasta kieltä, jotta opiskelijat näkevät, että vierasta kieltä tarvitaan koko ajan eikä asiakaspalvelutilanteessa voi käyttää sanakirjaa, sillä monet opiskelijat lukevat esimerkiksi englannin ruokasanoja vain tenttiä varten, mutta unohtavat ne sitten saman tien.

Tein lisäksi viime keväänä 2016 Hotelli ja ravintola-alan suomenkielisen koulutusohjelman ryhmälle 14 kyselyn, jossa kysyin opiskelijoilta avoimessa kysymyksessä: *Miten mielestäsi ravintola Linnalaa voisi hyödyntää kielten opetuksessa? Kerro ajatuksia, ideoita, esimerkkejä.*

Opiskelijoiden vastaukset tukivat pitkälti opettajien ajatuksia. Opiskelijat ehdottivat ruokalistojen tekoa eri kielillä, ja mikäli valmistetaan teemaruokia tai muiden maiden ruokia, niistä voisi olla informaatiota ja yleistä tietoutta ruokakulttuurista kyseisen maan kielellä tai englanniksi. Tuotiinpa esille menun tarinallistaminenkin vierasta kieltä käyttäen. Kirjoitetun ja puhutun kielen opiskelijat yhdistäisivät luontevasti kansainvälisiin ruokapäiviin, joita opiskelijat itse suunnittelisivat.

Mahdollisuuksia ja ideoita on siis monia, ja kaikilla osapuolilla on intoa ja kiinnostusta integrointiin. Integrointi vaatii kuitenkin yhteistä suunnittelu-aikaa kielten ja ammattiaineen opettajilta, yhteisen pöydän ääreen istumista ja pohtimista sekä kurssien oikeaa ajoitusta. Kunhan nämä asiat saadaan selvitettyä, päästään integroinnissa vauhtiin ja sanoista tekoihin.

Lähteet

Sole Ops 2016.

https://ops.saimia.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjOps/tab/tab/back?stack=pop

Luettu 29.8.2016

Kuva: Seija Varis

3 Essi Myllärinen: Sanoisiko suomalainen näin? – Haasteita ja onnistumisen tunteita suomea vieraana kielenä opiskelevalle

Saimaan ammattikorkeakoulun kansainväliset restonomiopiskelijat olivat juuri aloittaneet kolmannen suomen kielen kurssinsa Finnish language and culture 3:n ja ensimmäisellä tunnilla kartoitettiin opiskelijoiden toiveita ja tavoitteita tulevalle kurssille. “Eiväthän suomalaiset puhu yhtään sillä tavalla, kuin mitä meille täällä tunnilla opetetaan!”, kommentoivat opiskelijat hieman turhautuneina. Melko hyvin kirjakieltä jo oppineet opiskelijat toivoivat kurssin sisältöihin lisää puhekieltä ja “oikeaa suomea” aiemmilla kursseilla opetetun korrektin ja jäykän kirjakielisen ilmaisun sijaan. Eräs opiskelija toivoi oppivansa kurssilla arkipäivän ilmaisuja, joita suomalainenkin käyttäisi: “- learn everyday phrases. On this I mean that I know how to say something, but I’m not sure if Finns say it like that.”

Saimaan ammattikorkeakoulun hotelli- ja ravintola-alan kansainvälisen linjan ulkomaalaiset opiskelijat opiskelevat tutkintonsa aikana 10 opintopistettä suomen kieltä vieraana kielenä. Finnish language and culture-kurssit alkavat taitotasosta 0 ja tähtäävät taitotasoon A2. Kursseilla on viime vuosina käytetty Sonja Gehringin ja Sanni Heinzmannin Suomen mestari 1 ja Suomen mestari 2-oppikirjoja (Finn Lectura). Kuten useimmat suomen kielen alkeisoppaat, myös

Suomen mestari keskittyy opettamaan opiskelijalle ensisijaisesti kirjakieltä, maustaen oppimista silloin tällöin puhekielellä. Oppikirja ei kuitenkaan määrää yksin opiskelun tahtia tai sisältöä, minkä vuoksi opiskelijat ovatkin tutustuneet puhekieleen suomalaisen kulttuurin avulla, esimerkiksi pop-musiikin keinoin.

Voikin pohtia, pitäisikö suomea vieraana kielenä opiskeleville opettaa ensin kirjakieltä vai puhekieltä. Kuten jo mainittiin, useimmat aikuisille ja nuorille suunnatut suomen kielen oppikirjat opettavat systemaattisesti jollei kirjakielistä, vähintään yleiskielistä ilmaisua. On kuitenkin syytä miettiä kielen käyttötarkoitusta jo suomalaiseen yhteiskuntaan integroitumisen kannalta: onko tärkeämpää, että opiskelija oppii ensin ymmärtämään kantasuomalaista puhujaa vai lukemaansa tekstiä?

Heti oppikirjan ulkopuolelle hypätessä on Suomessa vaikea olla törmäämättä puhekielisiin ilmauksiin. Osa ryhmän opiskelijoista onkin itsenäisesti ottanut erityisesti puhutussa kielessä, mutta myös satunnaisesti kirjoitetussa kielessä, käyttöön puhekielisiä ilmauksia, esimerkiksi ”mä” ja ”sä”. Etelä-karjalaisittain mielenkiintoista on se, että opiskelijoilla on tapana käyttää etelä- ja länsisuomalaisia ilmaisuja ”mä” ja ”sä” enemmän kuin alueella vallitsevaa ”mietä ja sietä”.

Tätä artikkelia varten oli tärkeää kuulla opiskelijoiden ajatuksia suomen kielen haasteista ja onnistumisen kokemuksista. Opiskelijoiden ajatusten kartoittamiseksi Finnish language and culture 3-kurssin puolivälissä tehtiin lyhyt verkkokysely, johon opiskelijat saivat vastata anonymisti. Kysely sisälsi neljä avointa kysymystä, joihin opiskelijat vastasivat englanniksi omien kokemustensa perusteella. Kysely oli suunnattu vain kurssin opiskelijoille, joten valitettavasti vain kahdeksan vastanneen opiskelijan vuoksi otanta oli suhteellisen pieni.

Ensimmäisessä kysymyksessä opiskelijoilta kysyttiin, kenen kanssa he yleensä puhuvat suomea (*With whom do you speak Finnish?*). Keskustelutovereiksi nimettiin itsestään selvien suomen opettajan ja suomen kielen kurssikavereiden lisäksi myös perheenjäsenet, suomalaiset ystävät, kansainvälisen toimiston järjestämät ystävä- ja isäntäperheet, asiakaspalvelijat ja työkaverit. Osa

opiskelijoista myös mainitsi, että paikalliset ihmiset ovat yrittäneet puhua heille suomea, mutta kommunikointi on onnistunut vaihtelevalla menestyksellä. Lisäksi yksi ryhmän opiskelija oli vastannut kysymykseen, että ei puhu suomea kenenkään kanssa.

Seuraavaksi opiskelijoiden pyydettiin mainita joitakin esimerkkejä ongelmista tai haasteista, joita heille on tullut vastaan suomen kieltä puhuessa. (*Describe some challenges you have had when communicating with Finnish people in Finnish*). Puheen ymmärtämisen ongelmista eniten opiskelijoiden vastauksissa tuli esiin puhenopeus ja äänen korkeus. Kommenttien perusteella kantasuomalaista puhujaa on vaikea ymmärtää, koska hän puhuu nopeammin ja matalammalta, kuin mihin opiskelija on oppitunneilla tottunut. Nopean puheen lisäksi ymmärtämistä vaikeuttavat puhekieliset ilmaiset ja sanojen lyhentäminen. Kun kantasuomalainen lyhentää sanoja puhekielessä, saattavat sanojen päätteet muuttua, mikä hämmentää vieraskielistä kuulijaa. Oman puheen tuottamisessa vaikeuksia aiheuttaa reaaliaikaisen keskustelun vaatimus nopeaan reagointiin, mikä voi tuntua haastavalta kieltä vasta opiskelevalla opiskelijalla. Lisäksi vaikeuksia aiheuttaa opiskelijoiden oma epävarmuus kielitaidostaan: erityisesti oikeiden sanapäätteiden käyttäminen aiheutti pulmia. Haasteita aiheuttaa myös suomalaisten kärsimättömyys keskustella suomeksi kieltä vielä heikosti osaavan kanssa, sillä suomalainen puhuja vaihtaa nopeasti kielen englanniksi huomattaessaan opiskelijan heikon kielitaidon. Täten asia saatetaan saada nopeammin hoidettua, mutta opiskelija ei pääse harjoittelemaan kielitaitoaan autenttisessa tilanteessa.

Haasteiden vastapainoksi opiskelijoilta kysyttiin myös onnistumisen kokemuksia suomalaisten kanssa puhuessa (*Describe some successes you have had when communicating with Finnish people in Finnish*). On mukava huomata, että opiskelijoilla on haasteiden lisäksi kokemuksia myös onnistuneista kommunikointitilanteista. Monet mainitsivat, että ymmärtävät opiskelujen edetessä enemmän ja enemmän suomea; joko yksittäisinä sanoina tai esimerkiksi lyhyinä kommunikaatiojaksoina esimerkiksi kaupan myyjän kanssa. Useat opiskelijat mainitsivat, että heidän aksenttiaan oli keuhuttu. Kehujat olivat maininneet, että puheessa kuuluu hyvin vähäinen korostus ja puhuja kuulostaa

suomalaiselta. Useat mainitsivat, että kommunikointi ystäväperheen kanssa on helpottunut suomen kielen taitojen karttuessa. Erityisesti kommunikointi oli helpottunut vanhusten ja lasten kanssa, koska heille opiskelija ei voi puhua englantia sanavaraston tyhjentyessä. Lisäksi on myös mainittava erään opiskelijan tarina, jonka mukaan hän oli mennyt kampaajalle ja pyytänyt haluamaansa hiusmallia suomeksi, eikä ollut palannut kotiin kaljuna.

Viimeinen kysymys käsitteli puhekielen ja kirjakielen eroja ja opiskelijoiden kokemuksia tästä. (*Spoken Finnish is relatively different from the "book Finnish" learned in class. Please describe some of your experiences concerning that.*) Tärkeimpänä puhekielen ja kirjakielen eroista opiskelijat mainitsivat sanojen lyhentämisen. Muun muassa numerot (yksi, kaksi, kolme - yks, kaks, kol), persoonapronominit (minä - mä/mie) ja lausahdukset (no niin - no nii) oli mainittu esimerkkeinä kurssilla opitun kielen ja puhekielen eroista. Osa opiskelijoista mainitsi, että heidän kirjallinen ja puhuttu suomen kielen ilmaisunsa saa usein kommentteja siitä, että se on hienon ja virallisen kuuloista, "very good Finnish", jota normaali suomen kielen puhuja ei käyttäisi jokapäiväisissä tilanteissa. Musiikissa lyyrisen ilmaisun vuoksi puhekielisyydet ja vieraat sanamuodot ovat kenties ymmärrettäviä, mutta eräs opiskelija mainitsi, että edes suomenkieliset lehtiartikkelit tai tv-uutiset eivät kuulosta kurssin "kirjasuomelta". Vaikka kirjakielen ja puhekielen yhteensovittaminen tuntuukin opiskelijoista välillä epätoivoisen haastavalta työltä, moni mainitsi kuitenkin oppineensa puhekieltä esimerkiksi kavereilta tai kollegoilta autenttisissa puhetilanteissa.

Kyselyn vastausten perusteella suomea vieraana kielenä opiskeleva kohtaa opintopolkunsa aikana monia haasteita ja muuri vieraskielisen puhujan ja kantasuomalaisen välillä tuntuu usein olevan melko korkea. Onneksi myös onnistumisen kokemuksilta ei välttyä ja ahkera opiskelija voi huomata edistyvänsä huimaa vauhtia. Opiskelijoiden kertomuksissa korostui suomenkielisen ympäristön merkitys oppimiselle: Ystäväperheiden ja suomalaisten kavereiden kanssa puhuttiin paljon suomea ja juuri nämä olivat tarpeeksi kärsivällisiä auttamaan ja kuuntelemaan suomen kielen kanssa vielä takeltelevaa opiskelijaa vaihtamatta helppoon englantiin.

Opettamisen kannalta onkin vaikea valita, millaista polkua pitkin opiskelijoita lähtee kuljettamaan suomen kielen sokkeloissa. Jyrkässä kuvitteellisessa kahtiajaossa kirjakieltä opiskeleva oppii lukemaan ja ymmärtämään korkeintaan uutisia ja virallisia ohjeita, kun taas puhekieltä opiskellut juttelee sujuvasti kavereidensa kanssa, mutta ei pysty ilmaisemaan itseään kirjallisesti. Onneksi tällaiseen kahtiajakoon ei tarvitse kuitenkaan lähteä, vaan opetuksessa on hyvä pitää sekä kirjakieli että puhekieli mukana rinnakkain, kumpaakaan täysin unohtamatta. Hyvän kirjoitetun kielen merkitys korostuu esimerkiksi opiskelijan pyrkiessä jatkossa opiskelemaan tai työelämään, kun taas puhekielen taito takaa sosiaaliset suhteet paremmin kuin jäykkä oppikirjasuomi. On toki hyvä muistaa, että puhekielen ja kirjakielen eroavaisuudet eivät ole ainoastaan suomen kielen erityisongelma, vaan samankaltaisia ongelmia kohtaa myös monen muun kielen opiskelija. Suomen kieltä opiskellessa tämä ero vain saattaa korostua, kun kieli on jo lähtötasoltaan vaikeasti hallittava.

4 Sari Jokimies: Maahanmuuttajat ja suomen kielen merkitys

Nykypäivänä kukaan ei voi olla huomaamatta maahanmuuttajien lisääntyvää määrää. Lähes päivittäin voi törmätä ulkomaalaisia, maahanmuuttajia tai pakolaisia käsitteleviin aiheisiin eri tiedotusvälineissä. Heihin törmää kauppareissulla, hoitaessa asioita ja mitä erilaisimmissa yhteyksissä. Paikallisessa sählyturnauksessa sai kohdata kokonaisen bussilastillisen innokkaita kotijoukkueen kannattajia kannustuspelipaitoineen, kun jokin ystävällinen taho oli tuonut lähialueen pakolaiskeskuksen asukkaita peliin. Etelä-Karjalassa ei ole myöskään vieras asia, että maahanmuuttaja työskentelee paikallisessa marketissa myyjänä. Venäläisen ostosmatkailun vähenemisen myötä valitettavasti ei enää kuitenkaan niin usein.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa Jukka-Pekka Kallioniemi kokosi elokuussa 2016 Kaakkois-Suomen väestöön liittyvää tietoa Tilastokeskuksen tilastoista. Tiedot kattavat tilastotietoja erikseen Etelä-Karjalasta ja Kymenlaaksosta. Tilaston mukaan vuonna 2015 Etelä-Karjalassa oli 131 155

asukasta. Suurimpina kuntina Lappeenranta, 72 875 asukasta ja Imatra, 27 835 asukasta. Ulkomaalaisia kyseisenä vuonna oli Etelä-Karjalassa 4764 eli 3,6 %, Lappeenrannassa 3261 eli 4,5 % ja Imatralla 1034 eli 3,7 %. Tarkasteltaessa tilastoja on mielenkiintoista havaita, että asukasmäärätilastot eivät välttämättä anna riittävää kuvaa tilanteesta vaan asiaa tulee tarkastella myös toisesta näkökulmasta. Etelä-Karjalassa on nimittäin 7064 vieraskielistä asukasta, mikä on huomattavasti enemmän kuin tilastoissa ulkomaalaiseksi määritelty asukas. Lappeenrannassa vieraskielisiä on 4873 ja Imatralla 1510.

Tunnistetaanko alueellamme riittävästi näiden maahanmuuttajien osaaminen ja osaammeko hyödyntää tätä voimavaraa? Maahanmuuttajien osaamiseen tunnistamiseen paneudutaan myös Euroopan sosiaalirahaston rahoittamassa Masto- Maahanmuuttajien työllisyyden ja osallisuuden edistäminen -hankkeessa, jossa yhtenä tavoitteena on tukea maahanmuuttajanaisten osaamisen tunnistamista, täydentämistä ja hyödyntämistä suomalaisilla työmarkkinoilla sekä yrittäjyydessä. Hanke on yhteishanke Sosiaalialan osaamiskeskus Socomin, Saimaan ammattikorkeakoulun, Kymenlaakson ammattikorkeakoulun ja Wirma Lappeenranta Oy:n kanssa. <http://www.socom.fi/masto/>

Osaamisen tunnistamisen prosessiin osallistuvat myös syksyllä 2016 maahanmuuttajien valmentavaan koulutukseen osallistuvat maahanmuuttajat. Valmentavassa koulutuksessa keskeisenä tavoitteena on kehittää maahanmuuttajien opiskeluvalmiuksia ja erityisesti parantaa heidän suomen kielen taitoaan. Koska suomen kieli ja kielen osaaminen nousee usein maahanmuuttajakeskusteluissa esille, päätin toteuttaa pienen kyselytutkimuksen valmentavan koulutuksen osallistujille. Kyseessä ei ole tieteellinen tutkimus eikä tuloksia voi yleistää vaan muutaman kysymyksen kautta pyrin lisäämään omaa ymmärtämystäni maahanmuuttajien osaamiseen liittyvissä asioissa.

Valmentavaan koulutukseen osallistuu 17 maahanmuuttajaa, joista 15 oli paikalla, kun kysely toteutettiin. Suurin osa osallistujista on asunut Suomessa yli kolme vuotta. Suurimmalla osalla on myös hankittu tutkinto kotimaassaan, usealla korkeakoulututkinto. Joukosta löytyy mm. insinöörejä, sairaanhoitaja, taloustieteilijöitä, juristi ja historioitsija. Hyvin koulutettuja siis. Valitettavasti vain

kotimaassa suoritettu tutkinto ei välttämättä auta työllistymisessä Suomessa tai ei työllistä ainakaan oman alan töihin.

Useimmat kyselyyn vastanneista ovat olleet ainakin jossakin työssä tai harjoittelussa Suomessa. Erityisesti ostosmatkailun kukoistaessa venäläisten maahanmuuttajien valttikortti oli oma äidinkieli, venäjä, jolla he pystyivät palvelemaan itänaapurista saapuvia asiakkaita, ostosmatkailijoita, heidän omalla äidinkielellään. Kaikki olivat tyytyväisiä, maahanmuuttajat työllistyessään ja asiakkaat saadessaan palvelua ilman kieliponnisteluja asiansa hoitamiseksi. Valitettavasti Venäjän taloustilanteen heikentyessä ja ostosmatkailun vähentyessä myös työllistymismahdollisuudet ovat heikentyneet.

Kyselyn perusteella suomen kielen osaamista pidetäänkin erittäin tärkeänä työllistymisen kannalta ja sen osaamattomuutta myös esteenä työllistymiselle. Kaksi maahanmuuttajaa toisaalta kommentoi ”Kun minä olin töissä minun ei tarvinnut puhua suomea, minun asiakkaat olivat venäläisiä” ja toinen ”Riippuu paikasta. Edellisessä paikassa ei tarvinnut suomen kieltä, asiakkaat olivat venäläisiä.” Hyvän taloussuhdanteen aikana työllistymismahdollisuudet ilman suomen kielen taitoa olivatkin varmasti paremmat kuin nyt. Mielenkiitoinen seikka siis, jota itse en ollut aikaisemmin pohtinutkaan. Maahanmuuttajien suomen kielen taito ei ole merkittävästi kehittynyt sen takia, koska ovat pärjänneet työssään venäjän kielellä. Heidän pääasiallinen työkielensä on ollut venäjä.

Myös koulutuksen näkökulmasta suomen kielen taidon merkitys korostuu. Maahanmuuttajat mainitsevat ainoastaan suomen kielen taidon puhuttaessa koulutukseen pääsemisen edellytyksistä ja esteistä.

Keskeinen asia, mikä kyselyssä nousi esille, on maahanmuuttajien integroituminen. Se miten maahanmuuttajat pystyisivät toimimaan enemmän yhdessä kantaväestön kanssa ja käyttämään suomen kieltä. Vaikka toteutetut kielikurssit saavat osakseen hyvää palautetta, useampi maahanmuuttaja mainitsee kehittämiskohteeksi sen, miten maahanmuuttajille mahdollistettaisiin suomen kielen käyttö suomalaisten keskuudessa. Toivotaankin toteutustapoja, joissa maahanmuuttajat toimivat enemmän suomalaisten kanssa.

Maahanmuuttajan oma kommentti asiasta ”Parempi olisi opiskella ammattikoulussa tai olla harjoittelussa suomalaisten ihmisten kanssa. Ei hyvä istua ryhmissä, missä paljon venäläisiä ja puhutaan taukolla vain venäjäksi. Täytyy olla aina suomalaisten kanssa.”

Useat vastaajat myös kommentoivat, että haluaisivat löytää tehokkaita, vaativampia kielikursseja, mutta niitä ei ole tarjolla. Olisikin mielenkiintoista tarkemmin tutkia minkälaisia, minkä taseisia suomen kielen kurseja Etelä-Karjalassa järjestetään sekä miksi kielikurssien tarjonta ja tarve eivät välttämättä kohtaa, ainakaan maahanmuuttajien mielestä. Onko kielikurssien tarjoajilla erilainen käsitys kuin maahanmuuttajilla, minkälaisia ja –taseisia suomen kielen kurseja maahanmuuttajat tarvitsevat.

Tämä kysely ja keskustelu maahanmuuttajien kanssa avarsi näkemystäni suomen kielen merkityksestä maahanmuuttajien osaamisen, työllistymisen ja kouluttautumisen suhteen. Edelleen jään pohtimaan, miten saada maahanmuuttajien kielitaito sille tasolle, että alueemme voisi paremmin hyödyntää tätä osaavaa väestöä.

Lähteet

Kallioniemi, Jukka-Pekka. 2016. Ulkomaalaiset Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen alueella.

5 Katja Remsu: Voisiko suomea oppia toisin?

Tarkastelin toiminnallisessa opettajakorkeakoulun kehittämistyössäni mahdollisuuksia yhdistää suomen kielen opiskelu entistä tiiviimmin arjen käyttötilanteisiin. Taustalla oli henkilökohtainen kokemus siitä, että kielen oppimiseen motivoi parhaiten kielen käyttötarve tai –mahdollisuus. Halusin löytää uusia, motivoivia ja kielen käyttöä edistäviä menetelmiä S2-kielen opetukseen, ja näin saada suomen kielen opiskelusta ja opettamisesta mielekkäämpää. Tavoitteenani oli motivoida ja sitouttaa opiskelijat suomen opiskeluun

aikaisempaa paremmin sekä innostaa heitä käyttämään suomea myös koulun ulkopuolella.

Tein kokeilun Saimaan ammattikorkeakoulun Finnish Language and Culture IV –kurssin ryhmälle syyslukukaudella 2015. Kurssi on osaamistasoltaan korkein Saimaan ammattikorkeakoulussa tarjottava S2-kielen kurssi. Ryhmässä oli 33 tutkintoa tekevää opiskelijaa, joista valtaosa venäläisiä. Ryhmän oletettu kielitaso oli A1 ja tavoitetaso A2. Opetuskielenä käytettiin suomen rinnalla englantia ja jonkun verran venäjää. Yleisesti ryhmä oli taitavampi kirjallisessa kuin suullisessa viestinnässä.

Lisäsin opetukseen ideoita kansainvälisistä kielikokeiluista, islantilaisesta Icelandic Villagesta, yhteispohjoismaisesta Language learning in the wild –networkista sekä Suomessa toteutetusta Puhu minulle suomea –kampanjasta. Valitsin nämä kielikokeilut, koska niissä kieltä opetettiin niin kuin olisin itse sitä halunnut opetella. Lisäksi otin kokeiluun mukaan käytänteitä käänteisestä opetuksesta.

Tuntisuunnittelun ja opetusmateriaalin ohella opiskelijoiden kielitason ja oppisen arviointia piti pohtia uudelleen. Kurssin arvioinnista jätin loppukokeen pois. Sen sijaan annoin opiskelijoiden osoittaa oppimistaan ja osaamistaan pitkin kurssia pienillä kirjallisilla ja suullisilla osatehtävillä joko yksin tai ryhmissä.

Opetuksen painotukset ja kokeilut

Yritin saada opiskelijat tutustumaan käänteisen opetuksen mallilla kirjan uusiin kappaleisiin, mutta nopeasti huomasin, ettei ryhmä ollut tarpeeksi motivoitunut opiskelemaan kappaleita etukäteen kotona. Siispä opiskelijat käänsivät ja lukivat kappaleita tunnilla pareittain. Liikuin luokassa, kuuntelin ja korjasin ääntämistä, selvensin epäselviä asioita. Toistimme vaikeita sanoja tai äänteitä koko luokan kanssa ja keskustelimme sanan käännöksestä ja käytöstä.

Luimme ääneen myös harjoitustehtäviä ja kotiläksyjä, minkä ansiosta opiskelijat alkoivat tehdä tunnollisemmin kotitehtäviä, koska tiesivät, että tunnilla jokainen

joutuu vastausvuoroon. Jatkuvalla ääneen lukemisella oli iso vaikutus opiskelijoiden suomen ääntämiseen, ja myös opiskelijat iloitsivat kehityksestään.

Kahoot!

Kahoot! on internetistä löytyvä peli, jota pelataan mobiililaitteilla. Käytin peliä pääasiassa kappaleiden sanaston tenttimiseen, mutta myös esimerkiksi paikallissijojen kertaamiseen. Luokkaan syntyi nopeasti vakiintuneet ryhmät, jotka alkoivat kilpailla keskenään. Kahoot!issa pistemäärään vaikuttaa myös nopeus, joten ryhmät oppivat neuvottelemaan nopeasti oman vastauksensa.

Kun vastausaika on umpeutunut, opiskelijat näkevät kunkin vastausvaihtoehdon valinneiden määrän. Tässä vaiheessa oli helppo käydä läpi eri vastausvaihtoehdot ja sitä, miksi vastaus on oikein tai väärin. Lisäksi esimerkiksi sanastoKahoot!issa opettaja voi kysyä vastausvaihtoehtojen käännökset luokalta, jolloin sanastoa kerrataan sujuvasti.

Sanakokeet ja ryhmätyöt

Lisäsin kurssilla ryhmätöiden määrää huomattavasti aikaisempaan opetukseeni verrattuna. Pelasimme erilaisia Suomen mestari 2 –kirjan lisätehtävinä tarjoamia pelejä, kuten dominoa ruokasanastosta ja sivulauseista. Kiersin luokassa, osoitin väärin sijoitetut dominopalat ja annoin ryhmälle vinkkejä oikean ratkaisun löytämiseksi.

Asumiseen liittyvää sanastoa harjoittelimme ilmaisjakelulehtien asuntoilmoitusten avulla. Pelasimme myös Laiva on lastattu –peliä, jossa luokka jaettiin joukkueisiin (esim. makuuhuone, eteinen, kylpyhuone), joihin he saivat huutaa huonekaluja. Sanojen etsimiseen opiskelijat käyttivät ryhmätyöskentelyvaiheessa mobiililaitteita.

Matkailuaiheessa tutustuimme Lappeenrannan kaupungin matkailusivuihin, joiden avulla opiskelijat tekivät ryhmässä matkaohjelman sovitulle ryhmälle (Suomen mestari 2 lisätehtävä). Kohderyhminä olivat esimerkiksi japanilainen Suomi-fani ja nuorten jalkapallojoukkue. Kiertelin ryhmiä ja keskustelimme

heidän suunnitelmistaan, annoin vinkkejä, nostin esiin virheellisiä ilmaisuja ja kysyin korjausehdotuksia, kannustin. Kirjallisen työn jälkeen kukin ryhmä esitti suunnitelmansa luokalle niin, että jokainen ryhmän jäsen pääsi ääneen.

Kappale- tai teemakohtaiset sanakokeet toteutettiin niin, että oikeat vastaukset käytiin suullisesti läpi, ja kokeen tarkasti opiskelijan oikealla tai vasemmalla istuva kurssikaveri. Onnistuminen arvioitiin hymynaamoilla. Tällä tavoin opiskelijat pääsivät kertaamaan sanoja ja arvioimaan vieruskaverin lisäksi omaa osaamistaan sekä vertaamaan sitä muiden tasoon.

Suulliset esitykset, sanomalehdet

Tunneilla tehtiin suullisia esityksiä pareittain ja ryhmissä. Edellä mainitun ryhmässä tehdyn ja esitetyn matkailusuunnitelman lisäksi esittelimme kurssin alussa luokkakaverin paritehtävänä ja pidimme muotinäytöksen, jossa harjoiteltiin vaatesanastoa ja muisteltiin värejä. Esitykset paitsi paransivat opiskelijoiden sanavarastoa ja ääntämistä, lisäsivät ryhmän keskusteleavuutta. Esimerkiksi vaatteista puhuminen johti keskusteluun suomalaisesta tapakulttuurista kuten juhlapukeutumisesta.

Käytin ilmaisjakelulehtiä useassa harjoituksessa. Ensimmäinen liittyi ruokasanastoon ja juhliin. Opiskelijat valitsivat ryhmälleen jonkin juhlan (vappu, tupaantuliaiset, syntymäpäivä) ja miettivät sopivan menun juhlaa varten. Ruokatarvikkeita etsittiin lehdistä olevien kauppojen mainoksista. Samalla pystyttiin laskemaan ruoka- ja juomatarjoilun hinta. Tämän jälkeen opiskelijat kirjoittivat ja lähettivät juhliin kutsun teksti/WhatsUp-viestinä.

Kotiin ja asumiseen liittyvässä kappaleessa tutkimme sanomalehtien asuntoilmoituksia. Kävimme läpi ilmoituksissa olevia lyhenteitä (2h, ph, s, p jne.). Sen jälkeen opiskelijat valitsivat asunnon, leikkasivat ilmoituksen lehdestä ja kirjoittivat paperille, miksi he valitsivat kyseisen kodin, millainen uusi koti on ja ketkä siinä asuvat. Työt esitettiin luokalle suullisesti ja palautettiin kirjallisina minulle.

Kurssin loppupuolella opiskelijat saivat kotitehtäväksi etsiä ilmaisjakelulehdestä artikkelin, joka heitä kiinnosti. He kirjoittivat artikkelista tiivistelmän englanniksi. Referaatit palautettiin minulle kirjallisina alkuperäisen artikkelin kanssa.

Sivuhyppyjä

Kursilla hyödynnettiin myös You Tubea ja musiikkia. Kurssi aloitettiin puhekieleen tutustumisella, koska emme ehtineet paneutua siihen edellisen kurssin lopussa. Otin puhekielen esimerkiksi Antskun, Putouksen vuoden 2014 voittajan, koska Antsku puhui juuri sitä suomea, jota Saimaan ammattikorkeakoulun alueella puhutaan, eli karjalan murretta. Kaikki opiskelijat tunnistivat murteen alueelliseksi, ja he löysivät esityksestä paljon tuttuja sanoja (esim. mie, sie, vety, Imatra), mutta yhtä lailla monia vieraita ilmaisuja. Kävimme sanastoa läpi ja vertasimme Etelä-Karjalan murretta siihen suomeen, jota opiskelemme.

Samalle tunnille olin etsinyt kahden sillä hetkellä suositun poplaulun sanat: Robinin Sua varten ja Haloo Helsingin Maailma on tehty meitä varten. Kävimme läpi laulujen sanastoa (mm. jäbä, kaikki romahtaa, taulutelevisio, kaipaus rinnassa), minkä jälkeen kuuntelimme laulut ja keskustelimme suomalaisesta musiikista. Tämä aihe nousi opiskelijoilta itseltään.

Suomalaiseen luontoon liittyvän kappaleen oheen tein opiskelijoille lumeen liittyvän 50 sanan sanaston (esim. lumisota, lumihutale, kinos, lumiukko, lumilyhty). Kävimme sanastoa läpi tunnin alussa. Osaa sanoista konkretisoin netistä löytyvien kuvien avulla. Sanaston harjoittelun jälkeen lähdimme koulun pihalle. Jaoin opiskelijat ryhmiin, ja jokaisen tehtävä oli rakentaa lumiukko. Teimme myös lumilyhdyt ja pelasimme lumisotaa. Tunti oli hauska ja osa opiskelijoista kävi kiittämässä siitä erikseen. He jakoivat uskomattoman määrän kuvia tunnista Facebook-sivulle sekä Instagramiin.

Saimme joulun alla vieraaksi suomea opiskelevia nuoria Venäjältä. Annoin kaikille opiskelijoille monisteen, johon olin koonnut suomalaista joulunajan sanastoa, ja jossa oli kerrottu yksinkertaisilla lauseilla joulun vietosta Suomessa. Tunneilla käytiin materiaalia ja sanoja läpi sekä katsottiin netistä suomalaiseen jouluperinteeseen ja sanastoon liittyviä kuvia (esim. himmeli, joulutorttu, hautausmaan kynttilät, joulurauhan julistus). Opiskelijat kysyivät paljon etenkin perinteistä ja ruuista. Tunnilla kuunneltiin myös You Tubesta joulupukin haastattelu ja joululauluja sekä leikattiin lumihiutaleita paperista.

Opiskelijapalaute

Muutama viikko kurssin päättymisen jälkeen pyysin opiskelijoilta kurssipalautetta sähköpostilla. Palautteessa kysyttiin muun muassa opiskelijoiden mielipidettä kurssin opetus- ja oppimismenetelmistä sekä oppimisen ja osaamisen näytöistä ja arvioinnista. Lisäksi halusin selvittää, mitä mieltä opiskelijat olivat omasta oppimisestaan: kasvoiko heidän sanavarastonsa, sisäistivätkö he kielioppia tavoitteiden mukaisesti, kokivatko he suomen ääntämisensä parantuneen. Kyselyyn vastasi 18 opiskelijaa.

Opiskelijapalaute erilaisista opetusmenetelmistä oli pääosin hyvää. Ehkä hiukan yllättävää oli, että useat opiskelijat kertoivat pitäneensä etenkin esitystehtävistä. Opiskelijoiden mielestä monipuolistetut opetusmenetelmät vaikuttivat muun muassa luokan ilmapiiriin, minkä itsekin huomasin. Esitykset, ääneen lukeminen sekä ryhmä- ja parityöt vähensivät jännittämistä ja kannustivat opiskelijoita tukemaan toisiaan.

“...the course was somewhat different than the finnish courses I took with other teachers. She integrated a lot of different activities to the lectures. Teaching and learning methods were effective and interesting. What I really liked is that the lessons were held in a very personal atmosphere that made it easier for me to understand the theory. As a whole, the lessons had the impression of a Finnish language study group rather than a course which is certainly a positive and very innovative thing.”

Opetuksen arvioinnista kysyttäessä loppukokeen puuttuminen tai sen vapaaehtoinen suorittaminen korostui. Pääasiassa opiskelijat pitivät tällaista

arviointimuotoa perinteistä koetta parempana. Kurssilla kerroin selvästi opiskelijoille etukäteen, mitkä tehtävät vaikuttivat kurssin arvosanaan, ja mitä tehtäviä tehtiin harjoituksina. Palautteissa mainittiin esimerkiksi se, että tällä tavalla välttyttiin koetilanteen jännitykseltä, joka pahimmillaan voi aiheuttaa epäonnistumisen kokeessa. Kaikille opiskelijoille annettiin mahdollisuus tehdä perinteinen loppukoe. Kokeen teki kahdeksan opiskelijaa ja kokeiden keskiarvo oli 4+.

"The way we were assessed during the course was very flexible. I believe that this is very important since when it comes to language classes it makes more sense if we actually understand the material rather than getting good grades. If I was assessed the way we are usually assessed in other courses I probably would not have learned anything."

Kielen opiskelun päätavoitteita ovat sanaston ja kieliopin sisäistäminen. Näiden rinnalle tasavertaiseksi nostin suullisen kielen käytön. Opiskelijapalautteessa nousivat esiin kaikki kolme osa-aluetta.

"My vocabulary got more broad than it was before. Most of the words that I know I learned from the different teaching methods like songs, games, homework and drawings that the teacher offered us. I wouldn't have learned this many words if it was only from the book or tests."

"It was easier to learn the grammatical part of the course because instead of explaining the pure rules in Finnish grammar the teacher explained the theory in a more casual and practical way."

Oppitunneilla kiinnitin erityistä huomiota ääntämiseen ja huomasinkin selvän muutoksen siinä, kuinka opiskelijat rohkaistuivat puhumaan ja lukemaan ääneen. Opiskelijoiden suomen ääntäminen kehittyi kurssin aikana selvästi, mikä oli selkeästi opiskelijoille erittäin palkitsevaa.

"We did pay attention to pronunciation during the lessons a lot. When we were reading out loud the teacher listened carefully to our pronunciation individually and corrected every single one of us if something wasn't right. I gained more courage to speak to local people."

Pohdintaa

Koin opettajana monia onnistumisen hetkiä Finnish Language and Culture IV – kurssilla - parasta tietenkin oli, että huomasin myös opiskelijoiden kokevan niitä. Ryhmätehtävät toimivat todella hyvin, opiskelijat työskentelivät ahkerasti ja oppivat toisiltaan. Ryhmissä syntyi sosiaalista lukutaitoa esimerkiksi siinä, että ujoimpia ja heikoimpia opiskelijoita kannustettiin suoriutumaan – heille annettiin helpompia lukuosuuksia tai heitä autettiin oikean vastauksen löytämisessä. Ryhmässä oli muutamia erittäin taitavia opiskelijoita, jotka hakeutuivat yhteen paritehtävissä, mikä oli oppimisen kannalta hyvä. Pystyin antamaan heille haastavampia tehtäviä ja joskus pyysin heitä auttamaan pareja tai ryhmiä, jotka etenivät hitaammin.

Myös esiintymis- ja esitysharjoitukset toimivat hyvin. Opiskelijoiden rohkeus esiintyä ja esittää asioita suomeksi vahvistuivat selvästi. Ryhmät ja parit jakoivat esiintymisosiot itsenäisesti huomioiden toistensa vahvuudet ja heikkoudet - näin myös heikoimmat uskaltoutuivat puhumaan suomea koko luokan edessä. Opiskelijat tukivat ja auttoivat esiintymistilanteissa toisiaan. Kynnys kysymiseen laski. Saatoimme lausua koko luokan kanssa vaikeita sanoja ja lauseita, joita esityksessä tuli esiin.

Uskon, että puhutun kielen vapautumiseen vaikutti myös se, että luimme tunneilla huomattavasti aikaisempaa enemmän kappaleiden tekstejä ja harjoituksia pareittain, ryhmissä ja kaikki yhdessä. Opiskelijat saivat jatkuvaa korjaavaa palautetta ja kehuja minulta, mutta myös muilta opiskelijoilta. Suomen puhumisesta tuli luonnollinen osa luokkatilanteita, samoin kuin siitä, että esimerkiksi ääntämistä korjattiin.

Ryhmätöiden ansiosta luokan henki parantui huomattavasti. Opiskelijat alkoivat tuoda tunneille omia toiveitaan. Esimerkiksi toive lumisanastosta tuli opiskelijoilta, kun yksi opiskelija kertoi lukeneensa, että suomalaisilla on yli sata sanaa lumelle. Siitä syntyi lopulta lumipäivä.

Opiskelijat toivat tunneille myös arjessa eteen tulleita tilanteita, joihin tarvitsivat sanastoa tai käyttäytymismalleja. Tästä esimerkkinä suomalainen jouluku. Opiskelijat olivat kiinnostuneita myös muista suomalaisista juhlista, suomalaisista musiikista, junassa matkustamisesta, vanhemmuudesta, saunomisesta jne. Myös tällaiselle keskustelulle pitäisi tunteilla jäädä aikaa.

Kaiken kaikkiaan olen sitä mieltä, että tuntieni sisältö monipuolistui tämän kokeilun ansiosta huomattavasti. Opiskelijapalautteen mukaan kurssin suorittaminen yksittäisillä yksilö-, pari- ja ryhmätehtävillä oli mielekkäämpää kuin loppukoe. Mielestäni tällaisella suoritustavalla opiskelija pystyy rakentamaan opituista asioista kokonaisuuksia ja käyttämään jo hyvin opittua ja sisäistettyä asiaa uuden asian pohjana. Oppimista on helpompi seurata, ja opiskelusta on helpompi saada oppimisen ilon tunteita. Tällaisella suoritustavalla koetilanteista kasautuu vähemmän paineita opiskelijalle.

Opetusmateriaalin kehittäminen

Ihan ensimmäiseksi täytyy todeta, että Flipped learningin, Icelandic Villagen, Language learning in the wild networkin sekä Puhu minulle suomea -kampanjan ideoiden tuominen Finnish Language and Culture –kursseille vaatii paljon systemaattisempaa suunnittelua ja materiaalin tuottamista kuin mihin tämän kehittämistyön puitteissa pystyin.

Käänteinen opetus vaatii muutakin kuin kappaleisiin ja sanastoon tutustumista kotona, opiskelijat täytyy saada motivoitumaan tehtäviin. Esimerkkeinäni olleissa projekteissa on onnistuneita kokeiluja kuten esimerkiksi Moodle-oppimisalustan ja You tube –videoiden hyödyntäminen. Edistyneimmillä opiskelijoilla kielen kuuntelemis- ja ymmärtämisharjoituksiin voisi käyttää esimerkiksi jonkun tv-sarjan seuraamista tai Ylen selkokieliä uutisia. Esimerkiksi uutisista voitaisiin keskustella lyhyesti jokaisen tunnin alussa. Lukemisen ymmärtämisessä ilmaisjakelulehdet toimivat hyvin, niistä voi myös nostaa aiheita keskusteluun. Tärkeää olisi saada hyvin varhaisessa vaiheessa opiskelija käyttämään kieltä ja huomaamaan sen hyöty.

Opiskelijaa pitäisi kannustaa havainnoimaan kieltä omassa elinympäristössään kielen opiskelun alusta asti. Opiskelijat kertoivat kurssipalautteessaan, että he havainnoivat tuttuja sanoja esimerkiksi kaupoissa tai ympärillään kuuluvista keskusteluista, ja että he kokivat näissä tilanteissa onnistumisen iloa. Miten tätä voisi lisätä? Olisiko opiskelijoilla viikkoja, joilla oppitunteja ei pidettäisikään, vaan opiskelijat pitäisivät niiden sijaan päiväkirjaa sanoista, äänistä, tilanteista, joissa sai kiinni kielestä, tunnisti sanoja, ymmärsi, mistä puhuttiin, mitä lehdessä luki tai televisiossa näki? Motivoituisivatko opiskelijat tätä kautta havainnoimaan suomea ympäriltään aikaisempaa paremmin?

Opiskelussa voitaisiin hyödyntää paremmin myös mobiililaitteita, joilla opiskelijat voisivat tallentaa esimerkiksi tilanteita arjestaan sekä kielen käyttötilanteita. Mobiililaitteita voitaisiin käyttää myös suullisten tehtävien tekemiseen sekä vertaisarvioinnissa. Mobiilitallenteet mahdollistaisivat myös sen, että opettaja voisi keskittyä yksilösuorituksen arviointiin ryhmätilanteita paremmin ja tämän ansiosta myös antaa yksilöllistä palautetta opiskelijalle.

Jotta Icelandic Villagen, Language learning in the wild networkin sekä Puhu minulle suomea -kampanjan ideoita voitaisiin hyödyntää systemaattisemmin ja paremmin Finnish Language and Culture –kursseilla pitäisi suunnitella ja tehdä yhteistyötä sen ympäristön kanssa, jossa opiskelijat luonnollisesti liikkuvat ja viettävät aikaa, esimerkiksi kampusravintolat ja –kahvilat, kirjasto, opintotoimisto, kerhot, terveydenhoitaja, kioskki ja liikuntapalvelut. Yhteistyön voisi laajentaa kaupungille, esimerkiksi uimahalliin, matkailuinfoon ja opiskelijoiden suosimiin baareihin. Tällainen yhteistyöverkosto vaatii kuitenkin aikaa ja suunnitelmallisuutta sekä esimerkiksi materiaalin tuottamista ja koulutusta yhteistyökumppaneille.

Arvioinnin kehittäminen

Millä tavoin opintojaksoille asetettuihin tavoitteisiin pääsemistä voidaan mitata? Finnish Language and Culture -opintojaksosta annetaan numeerinen arvosana. Siksi loppukoe on opettajalle helppo osaamisen mittaaja, mutta olisi hyvä miettiä arvioinnin mahdollisuuksia myös ilman loppukoetta. Itse koin tämän haasteelliseksi, varsinkin kun ryhmän koko oli niin suuri.

Puhu minulle Suomea –kampanjassa opiskelijoilla teetettiin kirjoitustehtäviä Moodlen keskustelualueelle. Opiskelijat mm. esittelevät itsensä, kertovat perheestä ja asumisesta ja kuvailevat kotimaansa säätä. Kullekin tehtävälle oli asetettu tavoitteet, kuten lukusanojen käyttö, eri ammatit, perheeseen liittyvät ilmaiset sekä genetiivin, persoonapronominien, omistusrakenteen käyttö. Tein vastaavaa työtä omalla kurssillani, mutta ilman Moodlea. Kun kurssin loputtua asetin opiskelijoiden tekemät tehtävät riviin, huomasin, että sekä sanaston että kieliopin osalta kurssilla vaaditut ja läpikäytyt asiat löytyivät tehtävistä. Opiskelijoilla teettämäni arvioitavat tehtävät sisälsivät paljon suullista näyttöä. Mielestäni suullista osaamista ei voida mitata vain luokkatilanteissa, varsinkin kun ryhmien koot ovat suuria. Siksi on hyvä miettiä sopivia keinoja suullisen osaamisen arvioimiseen. Puhu minulle Suomea –kampanjassa opiskelijoilla teetettiin suullisia tehtäviä, jotka he palauttivat Moodlen keskustelualueelle esimerkiksi ääni- tai videotiedostoina tai You tube -videolinkkinä. Tehtävissä arvioinnin kohteena olivat kyseisen teema-alueen sanaston hallinta sekä mm. ääntämisen tarkkuus ja ymmärrettävyys. Opettaja antoi suorituksesta joko yksilö- tai ryhmäpalautteen keskusteluketjuun. Tämä olisi varmasti kokeilemisen arvoinen asia, mutta jos ryhmäkoko on 40, nauhoitteiden katsomisen ja yksilöllinen arviointi vie paljon aikaa. Kaiken henkilökohtaisen palautteen antaminen vaikeutuu sitä enemmän, mitä suurempi opiskelijaryhmä on.

Jos opiskelijoilla olisi mahdollisuus Icelandic Villagen, Language learning in the wild networkin sekä Puhu minulle suomea -kampanjan toteuttamiin kielenkäyttötilanteisiin koulun ulkopuolisten tahojen kanssa, arviointiin saataisiin yksi aspekti lisää. Opiskelijat saisivat natiiveilta kielen käyttäjiltä palautetta ja arviointia. Tämä olisi nimenomaan henkilökohtaista suullisen osaamisen arviointia, joka jää väkisinkin oppitunneilla vähäiseksi suurien ryhmäkokojen vuoksi. Aidoissa kielen käyttötilanteissa opiskelijat pääsisivät myös tekemään itsearviointia omasta kielen ymmärtämis- ja käyttötaidoistaan.

Mielestäni yksi erittäin tärkeä pohtimisen arvoinen asia on myös se, miten opiskelijat saadaan arvioimaan paremmin omaa osaamistaan. Jos opiskelijat tiedostavat tavoitteet selkeästi, he pystyvät myös pyrkimään asetettuihin

tavoitteisiin määrätietoisemmin sekä arvioimaan oppimistaan ja tavoitteisiin pääsemistään paremmin. Mielestäni on tärkeää osallistaa opiskelijat oman oppimisensa etenemiseen ja arviointiin, koska se saa heidät keskittymään oikeisiin asioihin, mutta myös huomaamaan paremmin oman kehittymisensä. Omilla tunneillani opiskelijat korjasivat aina vieruskaveriensa sanakokeet, jolloin he pääsivät vertailemaan ainakin jollain tasolla omaa osaamistaan vieruskaverin osaamiseen, ja kertasivat samalla sanoja. Lisäksi vertaisarviointia tehtiin lukuisissa ryhmä- ja paritöissä sekä esimerkiksi pelissä ja esitystilanteissa. Vertaisarvioinnissa ei käytetty numeroita, vaan eritasoisia hymynaamoja.

Ideaali tilanne olisi se, että S2-kielen opetusta kehitettäisiin sellaiseen suuntaan, että opiskelijat uskaltaisivat ottaa suomensa rohkeammin käyttöön ja motivoituisivat suomen opiskeluun. Uskon edelleen, että yksi kielen opiskelun tärkeimpiä kannustimia on se, että kielestä on käytännön hyötyä joko arjessa tai työelämässä. Tämän hyödyn löytämiseen ja saavuttamiseen kannattaisi pyrkiä. Suomen kielen ja suomalaisen yhteiskunnan tapojen ja käytäntöjen oppiminen antavat opiskelijalle paremman mahdollisuuden sopeutua suomalaiseen yhteiskuntaan, työllistyä ja jäädä Suomeen opiskelujen jälkeen.

Itselleni tämä kehittämistyö on antanut mahdollisuuden pohtia uusia näkökulmia kielen opettamiseen, miettiä opiskelun motivoimista ja tietenkin kokeilla uusia asioita suomen kielen opettamisessa. Samalla olen huomannut ja ideoinut monia uusia opetukseen liittyviä asioita tai keinoja, joita en ole tämän työn aikana ehtinyt tai päässyt kokeilemaan. Olen myös saanut varmuutta poiketa perinteisiksi kokemistani opetusmenetelmistä ja opettajan roolista.

Tällaisesta osallistavasta S2-kurssista koulu voisi myös tehdä yhden myyntituotteen, jota voitaisiin tarjota maahan muuttaville ulkomaalaisille. Tällöin kieliopintojen, kulttuurin ja maantuntemuksen suhdetta pitäisi kuitenkin tasapainottaa.

Artikkelin pohjana on kirjoittajan kehittämistyö Tampereen ammatilliseen opettajakorkeakouluun. Kehittämistyö *Kielelle merkitys. Opetuskokeilu S2-kielen opiskelijoille*. hyväksyttiin toukokuussa 2016

6 Jaana Häkli: Suomalaisen arjen eksotiikkaa ulkomaalaisille opiskelijoille

Uudet opiskelijat eri maailman kolkista rantautuvat aina syksyn alussa Imatralla ja Lappeenrantaan. Hyvät hakijat mm. Vietnamista, Kanadasta, Nepalista ja Venäjältä ovat saaneet opiskelupaikan Saimaan ammattikorkeakoulusta tai Lappeenrannan teknillisestä yliopistosta. Kansainvälisten opiskelijavaihtohjelmien kautta myös Irlannin ja Singaporen kulttuurit voivat tulla tutuksi eteläkarjalaisille. Englanniksi opetettavat koulutusohjelmat ja heidän opiskelijansa tuovat kansainvälisyyttä molempien kaupunkien katukuvaan. Skinnarilan kampus Lappeenrannassa ja Linnalan kampus Imatralla ovat varmasti molempien kaupunkien kansainvälisimmät yhteisöt.

Aikana jolloin rasismi nostaa päätään Suomessa, lasten ja nuorten kasvattaminen monikulttuurisuuteen ja erilaisuuden kohtaamiseen ovat ajankohtaisempaa kuin koskaan. Stereotyyppit kannattaa murtaa ja parhaiten tämä tapahtuu ihmisten kohtaamisella. Tähän korkeakoulujen ystäväperhetoiminta tarjoaa loistavat mahdollisuudet.

Ystäväperhetoiminta on tärkeä toiminto ulkomaalaisten opiskelijoiden integroinnissa Suomeen. Lyhemmänkin ajan maassa olevat vaihto-opiskelijat haluavat saada vaihdostaan kaiken irti ja haluavat saada muitakin kuin opiskelijaelämää kuuluvia kokemuksia.

Monet tutkinto-opiskelijat tulevat Suomeen myös hyvin kollektiivisista kulttuureista, joissa kanssakäynti vanhempien ihmisten tai lasten kanssa on oleellinen osa elämää, hyvinvointia ja viihtyvyyttä. Koti-ikävä voi iskeä Skypestä ja Facebookista huolimatta, ja siinä tuttu suomalainen ystäväperhe voi auttaa.

Mikä motivoi ystäväperhetoimintaan?

Kokemukset ystäväperhetoiminnasta ovat olleet positiivisia ja mieleenpainuvia niin suomalaisille isännille kuin ulkomaalaisille opiskelijoillekin. Perheet voivat olla myös minkä ikäisiä tai kokoisia tahansa.

- Ryhdyin ystäväperhetoimintaan espanjan kielen takia. Olen harrastanut kieltä vuosia ja ystäväperhetoiminta toi hienon mahdollisuuden kielitaidon harjaannuttamiseen. Omat lapset ovat lentäneet jo pesästä, mutta tämä oli mukava tapa pysyä mukana nuorten arjessa. Varsinaisesti hotelli- ja ravintola-alaa Imatralla opiskellut espanjalainen Laura oli opiskelijamme, mutta hänen myötään ”adoptoimme” myös Alexis ja Guyn Belgiasta. Oman lapsemme valmistujaisjuhlassa olikin sitten hieman enemmän lapsia paikalla, kertoo imatralainen Ulla Laine nauraen.

- Minulla oli myös vahva tunne, että voin auttaa. Omatkin lapset matkustelevat ja toivon, että joku auttaisi heitä, jos heille tulee ongelmia ulkomailla. Lauran äidin kanssa viestiteltiin, kun Laura oli sairas. Tuntui hyvältä, kun saattoi auttaa toista äitiä olemaan huolestumatta, Ulla jatkaa.

Suomalaisten arki tutuksi

Mitä sitten ystäväperheenä voi tehdä ulkomaalaisen opiskelijan kanssa? Yleensä suomalaisille pienistä asioista tulee isoja asioita ulkomaalaisille. Retki sien- tai marjametsään, jääkiekko-ottelu, kahvittelu tai lasten kanssa leikkiminen riittävät hyvin. Jotkut ystäväperheet ovat tutustuttaneet ulkomaalaisia opiskelijoitaan myös joulun tai pääsiäisen viettoon Suomessa jne.

- Ystäväperheenä tutustutimme opiskelijoita suomalaisten arkeen. He pitivät kovasti yksinkertaisista asioista, kuten saunomisesta ja paljusta. Teimme tietysti yhdessä ruokaa. Opetin heitä luistelemaan ja hiihtämään ja veimme heidät myös meidän mökille, Ulla jatkaa.

Pitkä viikonloppu Kainuun mökillä maaliskuussa olikin belgialaiselle Alexis Delvalle se ikimuistoinen asia Suomessa.

- Se oli matka paratiisiin. Olin niin onnekas, kun minut kutsuttiin sinne. Nukkuva luonto ja se hiljaisuus! En ollut ikinä kokenut sellaista hiljaisuutta. Päivällä pilkimme Oulujärvellä, hiihimme ja kerran ajoimme jopa moottorikelkalla jäällä. Espanjassa ja Belgiassa ei ole samanlaista koskematonta luontoa kuin Suomessa, kertoo Ullan ja Kaukon perheen belgialainen ottopoika Alexis Delva. Kanssakäymisestä oppi myös näkemään oman maan ja kulttuurin asioita hieman eri vinkkelistä.

- Siellä koettu pimeys ja lumen määrä olivat heille jotain aivan uutta ja eksoottista. Vaikka mökkimme on talviasuttava, riitti siinä ihmettelemistä. Kerroin heille myös tavallisimmista mökeistä, joissa on ulkohuussi. Millaisenhan muistijäljen käynti ulkohuussissa olisi aikaansaanut, nauraa Ulla.

Ystävyys nyt jo kotimaahan palanneisiin opiskelijoihin ei ole katkennut. Lokakuussa vuorostaan Ulla matkusti Granadaan, jossa odotti jälleennäkeminen Lauran ja hänen isänsä kanssa. Tutut paikallisoppaat osasivat varmasti näyttää Granadasta sellaisia paikkoja, joihin normaali turisti ei edes osaisi suunnata.

Ystäväperhetoimintaa ylläpitävät Saimaan ammattikorkeakoulu ja LUT sekä Lappeenrannan seurakuntayhtymän oppilaitostoiminta. Ohjelmaan osallistuvat opiskelijat ovat noin 19–25 -vuotiaita ja tulevat esimerkiksi Afrikan ja Aasian maista. He opiskelevat Suomessa joko lukukauden, lukuvuoden tai muutamia vuosia. Perheet ja opiskelijat sovitetaan yhteen molempien toiveiden mukaisesti. Ensimmäinen tapaaminen järjestetään tutustumistapahtumassa syksyllä, minkä jälkeen perheet ja opiskelijat sopivat tapaamisensa itse. Monet perheet ja opiskelijat tapaavat jopa viikoittain, joten syviä ystävyssuhteita ehtii myös muodostua.

7 Anna-Riitta Pettinen: Hiljaa hyvä tulee ja sama venäjäksi

Suomi on vaikea kieli. Venäjä on vaikea kieli. Kumpaakin Saimaan ammattikorkeakoulussa opiskellaan. Ovatko kielet maineensa veroisia?

Suomen kielen mainetta vaikeana kielenä pitää yllä omaperäinen sanasto ja erilainen kielen rakenne. Yhdysvaltain ulkoministeriön virkamiesten kielikoulutuksesta vastaava Foreign Service Institute (Kokkonen 2013) on listannut kielet, joita englantia puhuvan on vaikeinta oppia. Suomen kielen lisäksi listalle ovat päässeet mm. japani, viro ja unkari. Suomen kielen kohdalla hankaluuksia voi aiheuttaa esimerkiksi sijamuotojen määrä sekä se, ettei suomella ole juuri mitään yhteistä germaanisten tai romaanisten kielten kanssa.

Venäjän kielestä tulee monille mieleen se, että aakkoset tuntuvat hankalilta ja tiedetään, että venäjässä on monta vaikeaa ässä.

Saimaan amk:n ja erään aikuislukion opiskelijoilta kysyttiin heidän ennakkokäsityksiään suomen ja venäjän kielestä sekä siitä, olivatko käsitykset muuttuneet kielen opiskelun myötä. Haluttiin myös selvittää, mikä heitä motivoi kielen opiskelussa.

Kyselyyn vastasi yhteensä 35 opiskelijaa, joista 12 opiskelee venäjää, 22 suomea ja yksi kiinaa. Venäjän opiskelijat jaettiin kahteen ryhmään, joista toinen ryhmä on aloittanut venäjän opiskelun tänä syksynä ja toinen on opiskellut aikuislukiossa B3-venäjää kuusi kurssia. Kiinan kieltä opiskelee tandemina yksi suomalainen opiskelija.

Venäjä on Saimaan amk:ssa vapaasti valittava kieli. Siksi oli kiinnostavaa saada selville, minkä takia opiskelijat ovat valinneet venäjän. Vastauksista nousi esille itärajan läheisyys ja se, että jotkut käyvät usein Venäjällä ostos- ja tankkausmatkoilla. Venäjän kielen osaaminen on myös etu työelämässä varsinkin nyt, kun venäläisten matkailu Suomeen alkaa taas notkahduksen jälkeen virkistyä. Sekä amk:n että aikuislukion opiskelijat olivat sitä mieltä, että venäjä on tarpeellinen kieli, josta on tulevaisuudessa hyötyä. Työssään venäjää käyttää päivittäin yksi aikuislukion opiskelija, jollekin kielen opiskelu on eläkepäivien harrastus tai on haluttu jatkaa aiempia venäjän opintoja.

Venäjän kieltä kohtaan mainittiin hyvin samantyyppisiä ennakkokäsityksiä ryhmien kesken. Ennen opintojen alkua ajateltiin, että aakkoset ovat vaikeita tai peräti mahdottomia oppia ja kieliooppi on vaikeaa. Muutamalla vastaajalla ei ollut

kieltä kohtaan suurempia ennakkokäsityksiä. Opintojen edetessä jotkut havaitsivat, että aakkosia on turha pelätä, koska parin ensimmäisen tunnin jälkeen aakkoset olivat jo hallussa ihan hyvin. Erään opiskelijan mielikuvat olivat muuttuneet positiiviseen suuntaan. Toisaalta melko yleinen mielipide oli, että kielioppi on edelleenkin vähän hankalaa.

Ammattikorkeakoulussa lisämotivaattorina on se, että venäjää pääsee opiskelemaan Venäjällä. Tarjolla on opintojakso (3 op), johon kuuluu venäläisen opettajan pitämät tunnit sekä Saimiassa että pietarilaisessa yliopistossa. Tänä syksynä Pietariin on taas lähdössä opiskelijoita. Palautteen perusteella he ovat olleet erittäin tyytyväisiä Saimiassa pidettyihin tunteihin ja odottavat innokkaasti Pietariin lähtöä. Aikuislukion opiskelijat tekivät viime keväänä opintomatkan Pietariin ja olivat varsin hyvillään siitä, että selviytyivät venäjän kielellä erilaisissa tilanteissa.

Suomen kielen opiskelijoiden vastaukset ennakkokäsityksiä koskevaan kysymykseen olivat oletetun mukaisia. Useimmin käytetty sana oli difficult eri versioineen – really difficult, very difficult, very hard, - almost impossible to learn, long words, sounds unpleasant. Muutamassa vastauksessa mainittiin, että suomi on nice language, different language, unique.

Ovatko käsitykset muuttuneet, kun kielen opiskelua on takana muutama kuukausi? Jossain määrin kyllä: Preconceptions have changed positively. Yes, I like this language a lot. I started to realize some specific ideas and logics in this language.

Kiinan kieltä koskevat ennakkokäsitykset olivat hyvin samankaltaiset kuin suomen ja venäjän kielessä.

Motivaatiota kielen opiskeluun riittää vielä näin alkuvaiheessa. Jotkut haluavat saada työpaikan Suomesta ja jäädä maahan valmistumisen jälkeen. Tärkeänä pidettiin myös sitä, että pystyy kommunikoimaan suomalaisten kanssa arkipäivän tilanteissa. Hauskoja ajatuksia olivat It is just cool to speak Finnish. Joku totesi myös, että It is a unique skill. Myös eräs venäjän opiskelija oli sitä mieltä, että venäjää kannattaa opiskella, koska sitä ei kovin moni osaa.

Suomen opintojakson alussa opiskelijat saivat ns. suomi-passin. Sen tarkoituksena on rohkaista opiskelijoita käyttämään suomea erilaisissa arkipäivän tilanteissa, kuten kaupassa, kirjastossa tai opintotoimistossa. Passiin saa sitten laittaa ”leiman”, kun tehtävä on suoritettu.

Kielenopiskelu on välillä työlästä ja vaatii pitkää pinnaa. Toisaalta vastauksista näkyi, että opiskelu kannattaa ja se tuottaa tuloksia: It is very interesting to know something new. Learning new languages broadens my mind. Jo yhden kurssin käytyään oppii paljon käyttökelpoisia sanoja. Riemu, kun huomaa, että vielä oppii ja ymmärtää. Harvinaisen kielen osaamisella pystyy erottumaan joukosta ja saa lisäarvoa esimerkiksi työnhaussa. Uuden oppiminen vaatii välillä sulattelua, mutta kielen oppiminen ei ole kamalaa, varsinkin kun on valmis tekemään töitä sen eteen.

Hiljaa hyvä tulee – тише едешь, дальше будешь!

Lähde:

Kokkonen, Y. 2013. Maailman vaikeimmat kielet listattu: katso miten suomi sijoittuu. <http://yle.fi/uutiset/3-6689352>. Luettu 10.11.2016.

8 Ritva Kosonen: Virtaa Venäjään – yhteisen verkkomateriaalin luominen venäjän kielen ja kulttuurin opetukseen Itä-Suomen korkeakouluissa

Venäjän kielen opiskelijoiden määrä väheni muutama vuosi sitten erityisesti Kaakkois-Suomen korkeakouluissa. Myös muissa Itä-Suomen korkeakoulussa ongelmana olivat ja vieläkin ovat pidemmälle ehtineiden venäjän opiskelijoiden pienet opiskelijamäärät, minkä vuoksi ryhmiä on ollut joskus mahdotonta muodostaa.

Korkeakoulut saavat Itä-Suomessa kyllä venäjän alkeiskursseille helposti paljon opiskelijoita. Ensimmäiset opintojaksot pullistelevat kiinnostuneista opiskelijoista.

Korkeakoulujen ongelmana venäjän opetuksessa on pidemmälle opiskelleiden pienet ja siksi kalliit opetusryhmät. Peruskoulussa ja lukiossa venäjää opiskelleista opiskelijoista tulee kuhunkin korkeakouluun vain vähäinen määrä opiskelijoita. Heille ei ole useinkaan tarjolla tarpeeksi sopivan tasoisia opintojaksoja omassa korkeakoulussaan.

Tämän vuoksi syksyllä 2015 Itä-Suomen kaikki korkeakoulut (Lappeenrannan teknillinen yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Saimaan amk, Kymenlaakson amk, Mikkelin amk, Savonia amk ja Karelia amk) päättivät hakea Cultura-säätiöltä Valtiopäivätoiminnan 150. merkkipuoden juhlarahastosta hankerahoitusta yhteisten venäjän kielen ja kulttuurin verkko-opintojaksojen suunnittelua varten. Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa 1.1.2016 - 31.12.2016 suunniteltiin ja juuri nyt pilotoidaan kuusi verkossa toimivaa aihekokonaisuutta: Venäjän kielen rakenteiden itseopiskelu, tiedonhankinta internetistä, kulttuurienvälinen viestintä, tilannetehtävät, opiskelijoiden videoesitykset ja nettikeskustelupiiri.

Venäjän kielen rakenteiden itseopiskelupaketti sisältää keskeisimpiä venäjän kieliopin harjoitustehtäviä ja niihin liittyvää teoriaa. Tiedonhankintaosiossa opiskelija ratkaisee käytännöllisiä tiedonhankintatehtäviä internetiä käyttäen, esimerkiksi etsii Pietarista hyvän kasvisravintolan hotellinsa läheltä tai tarkistaa kahvilan tuotteiden hintatason netin hinnastosta etukäteen. Kulttuurienvälisen viestinnän osio tarjoaa laajan lukupaketin esseetehtävineen venäläisyydestä. Tilannetehtävissä opiskelija opettelee asioimista Venäjällä, esimerkiksi ostamaan lääkettä apteekista. Videoesityksinä opiskelijat tekevät esimerkiksi esittelyn opiskelu- tai työpaikastaan ja nettikeskusteluissa he keskustelevat Skype for Business -ohjelman välityksellä muun muassa terveydestä, työstä, opiskelusta, ajankohtaisista tapahtumista ja vapaa-ajan vietosta. Kukin korkeakoulu vastaa yhdestä aihekokonaisuudesta: sen suunnittelusta ja pilotoinnista.

Työn edetessä syksyllä 2016 huomattiin, että tehdessään verkkomateriaalia venäjän opettajat ovat oppineet todella paljon digitaalisista välineistä ja niiden käyttökelpoisuudesta opetuksessa. Motivaatio, uskallus ja osaaminen käyttää

näitä välineitä on kasvanut. Erityisen innostavaksi koettiin vertaistuki ideointivaiheessa. Ideoiden jakaminen hyödytti ja rohkaisi kaikkia opettajia.

Vuoden 2016 aikana olemme luoneet laadukasta ja toimivaa materiaalia, joka palvelee venäjän oppijaa aivan uudella tavalla. Haluaisimme kehittää oppimateriaalia vielä lisää uudelle tasolle ja jakaa sitä venäjän kielestä kiinnostuneille ihmisille myös meidän korkeakoulujemme ulkopuolella.

Tämän vuoksi näistä aihekokonaisuuksista on tarkoitus vuosina 2017 - 2018 tehdä kokonaisia opintojaksoja

1. Venäjän kielen rakenteet verkossa 3 op (Savonia)
2. Käytännön tiedonhankinta 1 op (Karelia)
3. Venäläisen kulttuurin tuntemus 2 op (UEF)
4. Asioi Venäjällä 2 op (Xamk)
5. Videositykset venäjäksi 3 op (LUT)
6. Venäjän nettikeskustelupiiri 2 op (Saimia)

Opintojaksoille voisivat osallistua kaikki venäjän kielestä kiinnostuneet korkeakoulujen opiskelijat ja avoimen amk/ yliopiston kautta ilmoittautuneet henkilöt. Näin mukaan saadaan mahdollisimman moni venäjän kielestä kiinnostunut henkilö riippumatta siitä missä hän asuu, opiskelee tai on töissä.

Digitaalisuus tuo arvokkaan lisän venäjän kielen opiskeluun, jos sen avulla korkeakoulut pystyvät tarjoamaan eritasoisia ja –sisältöisiä opintojaksoja opiskelijoilleen.

9 Aleksandr Shulgin: Russian Conversation Etiquette; Its Riches, Oddities and Traps

Saint-Petersburg State University of Economics

There is a component in learning a foreign language that may cause difficulties at any level of knowing it: conversation etiquette. As stable as it seems, it changes

at every turn and the nuances would never vanish from sight. Russian conversation etiquette is no exception, it has mutated significantly several times during the last century, and it always has to be the focus of attention while learning Russian as a foreign language. The conversation etiquette in pre-revolutionary Russia, having been formed over a period of several centuries, had developed into a rather complicated and stratified system with internal coherence of its own. The revolution of 1917 almost nullified this system and after the chaotic and excessive early years the Soviet language etiquette became more or less compulsory and formalized in late Soviet times. During Perestroika and onward the regulations (and etiquette in general) have become significantly more flexible and less preconditioned but on the other hand all of it has become much more complex and varied which doesn't make things easier while learning and practicing the language. Let's indicate some of more common and distinctive features of Russian conversation etiquette.

One of the most perplexing things that become apparent to anybody who starts learning Russian is the lack of a universal word of addressing a person. It exists in most languages ('sir', 'señor', 'monsieur', 'pan', 'herra', etc.) being a bit antiquated in some of them but usually there are no alternatives in the language. In Russian language we have different forms of address but none of them is self-sufficient and this mirrors the twists and turns of Russian history. The most standard words in pre-revolutionary Russia were "*господин*", "*госпожа*" (i.e. 'sir', 'madam'), and "*господа*" (the plural form). The revolution of 1917 abandoned these forms completely since they seemed to be an integral part of "the old regime". They are in standard use again nowadays but mostly in very formal situations and only coupled with family name in officially addressing or introducing a person ("*господин Петров*", "*госпожа Сергеева*"). The construction "*дамы и господа*" ('ladies and gentlemen') is used as an official address to a group of people. Some years ago President Vladimir Putin while having an official meeting with a large audience consisting of people of different age and social and political position started his speech with words: "*Дамы и господа!.. Товарищи!*" ('Ladies and gentlemen!.. Comrades!'). This unorthodox linguistic maneuver supported by a pause in the middle worked fine and was warmly met by those present since everybody was pleased in a way. The form of address "*товарищ*" (literally

'comrade') was the most common one during the Soviet times though by the end of the Soviet era it had amassed some ironic connotations. Nowadays it is in use only in the army paired with a military rank: "*товарищ сержант*", "*товарищ капитан*" (lit. 'comrade sergeant', 'comrade captain') and among the communists otherwise it bears historical or even mocking connotation. The other forms of address heard sometimes are even less universal: "*сударь*" and "*сударыня*" (age-old words meaning 'sir' and 'madam'), though sounding nice and forcibly reviving in some corners like cafeterias, look too archaic and seemingly have no chance for reincarnation, whereas "*гражданин*" and "*гражданка*" (lit. 'citizen', masculine and feminine forms) are extremely dry and formal being used only by policemen, in jails and during trials. This language mess leads to confusion with the use of such words as "*молодой человек*", "*девушка*", "*мужчина*" and "*женщина*". The former two (literally meaning 'young man' and 'teenage girl') are excessively in use in colloquial speech being applied to persons in their thirties or forties (and even to elder women as an address to a saleswoman or a waitress). This bears no irony at all and is so common that in this context the words almost lose their basic meaning which in my opinion is not the best solution anyway. The latter two, being extremely rude as an address to a stranger (literally meaning 'man' and 'woman'), are unfortunately heard too often in today's speech on the streets. Foreign students sometimes use these forms of address and also call the teacher "*преподаватель*", "*профессор*" (i.e. 'teacher', 'professor', a standard way of address in Chinese, French or German, but almost impossible in Russian). Students from Germany and Czech in particular also attempt to address twinning a present position or a title with a family name: "*доктор Сергеев*", "*профессор Петров*" ('doctor Sergeev', 'professor Petrov'). Constructions like these are commonly used in the Russian language but usually in the third person and not as forms of addressing or introducing people. I always remind my students that since their teacher has introduced himself or herself naming the given name and the patronymic they have to use both of them as an address (if they don't know it for some reason or forget it they would better get to know it from someone else before they address). And the best way to address to a stranger is just to use expressions like "*извините, пожалуйста*" ('excuse me please'), "*скажите, пожалуйста*" ('tell

me please'), "*покажите, пожалуйста*" ('show me please'), "*дайте, пожалуйста*" ('give me please'), depending upon the context.

Speaking about the balance between the uses of two forms of personal pronouns in addressing ("*ты*" and "*вы*") one may notice that it remains almost untouched in post-Soviet Russian language, though the use of chummy "*ты*" is becoming more frequent, in the language of social networks in particular. This change may be considered as one of many signs of language looseness, on the Internet especially, and does not affect the basic semantic and stylistic differences between "*ты*" and "*вы*".

More noticeable changes may be found in the use of patronymics. Still obligatory in formal speech, they are less frequently used in the sphere of business communication and are almost always omitted in the language of today's mass media. In most of modern Russian corporations and business firms where the staff is usually under forty, people call each other by their given names only (which may be combined with respectful "*вы*"), and only the top people and the elder employees are addressed using name and patronymic. The above does not apply to government and public institutions (including universities) where the use of patronymic is still almost mandatory. Foreign students (having pronunciation difficulties with long patronymics and usually considering them unnecessary) mostly do not use the combination of a given name and patronymic addressing their teachers and it usually sounds abnormal. On the other hand, there is a vernacular way of addressing elder people using the patronymic without the given name, mostly used among rural people. There was a comical effect when a foreign delegation arrived at our university and their interpreter called our higher-ups by their patronymics only, since she had read something about and considered it to be the highest form of showing respect in the Russian language. Seemingly all is said about 'magic words' "*спасибо*" and "*пожалуйста*" ('thank you' and 'please'), but one important thing must always be the focus of attention: the intonation of saying it. Different intonations (and different tempos) may add quite a few things, from irony and skepticism to begging and prayer and to indifference.

Some aspects of Russian conversation etiquette look unobvious and difficult-to-explain. For example it is not customary to say “*здравствуйте*” (‘hello’) to the same person more than once per day. The singular form “*здравству́й*” may seem to be an informal equivalent to “*здравствуйте*” (like “*привет*”, i.e. ‘hi’) though it sounds rather serious and ‘heavy’ being a sort of opposite to “*прощай*” (i.e. ‘farewell’). And “*извиняюсь*” (lit. ‘I excuse’) is not an equivalent to polite “*извините*” (‘sorry’). If someone starts a remark with “*извиняюсь*” it usually does not contain any excuse at all being a form of expressing irony, irritation or even anger. Something of this kind may be noticed in the use of the form “*уважаемый*” (i.e. ‘respected’): being used as an address without any name added it paradoxically expresses demonstrative disrespect.

And last but not least, various extralinguistic realities are to be paid attention to as well. They include, for instance, the optimum distance to a person you are talking with (so-called interpersonal and social zones of communication). In Russia it is usually a bit shorter than in North America and Scandinavia but definitely greater than in the Middle East or in the Far East. The meaning of habitual gestures and the role of a smile in Russia (a very different one as compared to its role in the Western World and the Far East: do not expect formal smiles from the Russians) is to be commented on as well. And most of my students are surprised to know that the Russians present only an odd number of flowers, leaving an even number for commemorating the dead. A Canadian student of mine had to go to the flower market for the second time: first he had bought two roses for his girlfriend considering it a good number to please her.

This idea of this publication is just to outline the basics even though the topic declared in the name of it may rouse a temptation to write a serious essay or a textbook for foreigners – there is enough material in the Russian language of today for that.

10 Sari Turppo: Kiinnostus vieraisiin kieliin on hiipunut – mitä pitäisi tehdä?

Onko sinulla, joka olet käynyt koulusi 80- ja 90-luvulla, samanlainen käsitys kuin minulla, että kieliä opiskeltiin silloin paljon enemmän kuin nykyisin? Opetushallituksen mukaan valinnaisten kielten opiskelu on vähentynyt sekä ala- että yläkouluissa viimeisten 15 vuoden aikana. Kaikille yhteisiä, pakollisia, kieliä ovat A1- sekä B1-kieli (toinen kotimainen), joista ensimmäinen yleensä alkaa 3. vuosiluokalla ja jälkimmäinen 7. luokalla. Kunta voi lisäksi tarjota oppilaille valinnaisia, vapaaehtoisia, kieliä kuten A2- ja B2- kieliä, jotka aloitetaan yleensä 2. ja 8. vuosiluokalla. Opetushallituksen tilaston mukaan 41 % oppilaista opiskeli A2-kieltä vuonna 1997 mutta määrä kääntyi laskuun 2000-luvun alussa ja luku oli vuonna 2012 enää 26,6 %. Sama kehitys on nähtävissä B2-kielen osalta, jossa luvut ovat 40 % (1994) ja 17,2 % (2012). Laskuun on varmasti myös vaikuttanut se, että vielä 1990-luvun lopussa oli 275 kuntaa, jotka tarjosivat A2-kieltä, mutta vuonna 2009 enää 143 kuntaa. (OPH Vera 2011.)

Tänä päivänä peruskoulun päättäneistä valtaosalla on ollut vain kaksi kieltä, yleensä englanti ja ruotsi, ja alle 20 % on opiskellut kolmea vierasta kieltä. Sen lisäksi, että vieraiden kielten opiskelu on vähentynyt, ovat myös alueelliset erot kasvaneet. Etelä- ja Länsi-Suomessa opiskellaan eniten valinnaisia kieliä, kun taas Itä-Suomessa vähiten. Yksi tekijä, joka on myös vaikuttanut kielivalintojen vähennykseen, on ollut valinnaisaineiden tuntimäärän vähennys. Vuoden 2001 tuntijaossa valinnaisten vuosiviikkotuntimäärä oli 13 tuntia, kun vuonna 1993 vastaava luku oli 20 tuntia. (OKM 2010.)

Mikä on sitten tilanne lukioden suhteen? Opetushallituksen tilastojen mukaan melkein joka toinen (48 %) lukiolainen opiskeli kolmea kieltä vuonna 2001 ja vuonna 2013 luku oli 39,8 %. Vähennystä siis 8,2 prosenttiyksikköä. Luku on siis kolme vuotta sitten ollut vielä noin 40 %, joka verrattuna Lappeenrannan lukioden tilanteeseen on erinomainen. Keväällä 2016 Lappeenrannan lukioihin hakeneista 9. vuosiluokan oppilaista vain 23,5% oli ilmoittanut halukkuutensa jatkaa A2- tai B2-kielen opiskelua alkavana syksynä lukiossa. Tämä on noin puolet vähemmän kuin koko maan keskiarvo. Syksyllä 2016 Lappeenrannan lukioissa ei alkanut

yhtään A2-kielen ryhmää, sillä opiskelijamäärät olisivat olleet niihin aivan liian pienet. Saksan ja ranskan kielen opiskelijoita olisi ollut vain neljä ja venäjän kielen opiskelijoita seitsemän. Myöskään yhtään B2-kielen ryhmää ei alkanut lukioissa. B3-kielen ryhmiä alkoi kummassakin lukiossa yhteensä 10 ryhmää; kolme espanjan-ja saksan kielen ryhmää, kaksi ranskan-ja venäjän kielen ryhmää. A2- ja B2-kielen opiskelija voi halutessaan kuitenkin tulla mukaan B3-kielen ryhmään, aloittaen yleensä 3. tai 4. kurssilta.

Myös keskustelut ammattikorkeakouluopiskelijoiden kanssa heidän kielivalinnoistaan on antanut viitettä siitä, että jokaisessa luokassa olisi ollut keskimäärin vain muutamia opiskelija, joilla on opiskelukokemusta muustakin kuin englannin ja ruotsin kielestä. Lyhyt kirjallinen kysely kolmelle sosiaali-ja terveysalan ryhmälle osoitti ainakin näiden kolmen ryhmän osalta olettamukset vääräksi, sillä näistä opiskelijoista (yhteensä 45 vastausta) peräti 24 oli peruskoulun tai lukion/ammattiopiston aikana opiskellut vähintään kolmea kieltä. Tähän saattaa vaikuttaa myös se seikka, että vastaajista noin kolmannes oli ulkopaikkakuntalaisia. Kyselystä kävi ilmi, että A2-kieltä oli opiskellut 8 opiskelijaa. Näistä kahdeksasta opiskelijasta vain yksi oli jatkanut A2-kielen opiskelua lukion loppuun asti, viisi yläkoulun loppuun asti ja kaksi alakoulun loppuun asti. Yhteensä 15 opiskelijaa oli valinnut B2-kielen 8. luokalla, mutta lopettaneet opiskelun yläkoulun jälkeen. Vain yksi opiskelija jatkoi lukiossa B2-kieltä kun kolme muuta joutui aloittamaan kielen alkeet uudestaan lukiossa, koska sopivaa ryhmää ei löytynyt. Vastanneista 21 ei ollut opiskellut muita kieliä kuin englantia ja ruotsia. Syiksi ilmoitettiin mm kiinnostuksen puute, yläkoulun muut kiinnostavammat ja helpommat valinnaisaineet, liian pieni ryhmän koko kieliryhmän perustamiseen ja myös se, että jo opiskeltavat kielet tuottivat tarpeeksi haastetta eikä näin haluttu aloittaa uutta kieltä.

Lappeenrannan kaupungin kasvatus-ja opetustoimi on asettanut työryhmän tänä syksynä, jossa kartoitetaan miksi kiinnostus vieraita kieliä kohtaan on vähentynyt. Työryhmässä on edustus lukioista, ylä-ja alakouluista. Kartoituksessa teetetään kysely 9.luokan oppilaille sekä lukion 1. vuosikurssille yhteistyössä ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kanssa. Toivottavasti tämä selvittää syitä

kielten opiskelun vähenemiseen ja löytää keinoja, miten saada opiskelijat innostumaan vieraista kielistä ja niiden tuomista mahdollisuuksista.

11 Mervi Kaila: Ilmaiset nettisanakirjat ja perinteiset suursanakirjat kielikuvien kääntäjän apuna

Kielten alkeiskursseille, joilla englantia käytetään lingua francana, tulee opiskelijoita eri maista. Ymmärtääkseen asiasisällöt ja sanastot syvällisemmin, äidinkielellään, he hyödyntävät online-sanakirjoja, mieluiten oman kännykkänsä tai tablettinsa avulla. Aina silloin tällöin huomaan, että idiomit ja kuvaannolliset ilmaisut, olivat ne kohdekielisessä oppiaineeksessa tai opettajan englanninkielisessä ohjeistuksessa, tuottavat päänsäivää ja/tai tulevat väärin ymmärretyiksi. Juuri kukaan ei enää kuljeta sanakirjaa mukanaan, ei ainakaan suursanakirjaa, eikä käytä niitä, jos tuon niitä tarjolle.

Siksi minua kiinnosti tehdä suppea – ja täysin epätieteellinen – testi saadakseni hieman näppituntumaa ilmaisten online-sanakirjojen tasosta. Valitsin kolme ilmaista online-sanakirjaa, *HS Sanakirja.org*, *IlmainenSanakirja.fi* sekä *redfoxsanakirja.fi* ja syötin niihin kuhunkin samat hyvinkin sattumanvaraisesti mieleeni tulleet suomenkieliset ilmaisut:

Huitsin Nevada, huutaa kurkku suorana, mennä täydestä, pukki kaalimaan vartijana, tehdä tyhjäksi, unelmien prinssi, vanha kuin taivas, vetää nenästä. Samat ilmaisut hain myös WSOY:n suursanakirjoista Uusi suomi-englanti suursanakirja, Suomi-espanja suursanakirja, Suomi-ranska-suomi suursanakirja sekä Uusi suomi-saksa suursanakirja.

Ilmaisut, joissa valitut online-sanakirjat selvisivät ja epäonnistuivat, olivat aina samoja. Jos kielikuva esiintyi useammassa kielessä – vaikka siinä käytetty kuva vaihteli eri kielissä – ilmaissanakirja pystyi mitä todennäköisimmin tarjoaman käännöksiä.

Ilmaiset online-sanakirjat selvittivät sanonnat *Huitsin Nevada, tehdä tyhjäksi, unelmien prinssi ja vetää nenästä*. Näille löytyi vastineet jopa usealla kielellä.

suomi	englanti	ranska	espanja	saksa
Huitsin Nevada,	Timbuktu	Tombouctou/Pétacouchnock	-	Buxtehude
unelmien prinssi	Prince Charming Märchenprinz	prince charmant	príncipe azul	
vetää nenästä,	outwit/outsmart/ outfox	-	-	anführen
tehdä tyhjäksi	thwart/scupper/ konterkarieren/durchkreuzen scotch/annihilate	-	frustrar/contrariar	

Taulukko 1. Online-sanakirjat

Ilmaiset nettisanakirjat epäonnistuivat täysin seuraavissa ilmaisuissa: *huutaa kurkku suorana, mennä täydestä, pukki kaalimaan vartijana, vanha kuin taivas*. Jo kaksisanaisissa ilmaisuissa online-sanakirjat kehottivat käännättämään ilmaisun sana kerrallaan. On selvää, että silloin oikea kohdekielinen ilmaus löytyy vain harvoin. Juuri näin moni opiskelija yrittää kaikesta huolimatta selvittää idiomaattisia sanontoja, eikä pääse puusta pitkään.

WSOY:n suursanakirjat suoriutuivat valitsemistani sanonnoista hienosti, vain *Huitsin Nevada*, jolle nettisanakirjat antoivat paljon osumia, jäi täysin vaille vastinetta. Arvaan, että suursanakirjoissa Huitsin Nevadalle on toinen kuvailmaus, mutta en ottanut sitä huomioon. Vastaavasti en hyväksynyt esim. *vetää nenästä* -sanonnan rinnalle muita, ei-idiomaattisia vaihtoehtoja, esim. *huijata*, jonka nettisanakirjat olisivat varmasti kääntäneet. *Vanha kuin taivas* osoittautui myös hankalaksi. Useimmissa kielissä olisi taivaan tilalla pitänyt olla Met(h)usalem. Suursanakirjat selvittivät Taulukon 1 sanonnat (unelmien prinssi, tehdä tyhjäksi, vetää nenästä) identtisesti online-sanakirjojen tarjoamien vaihtoehtojen kanssa, joten en toista niitä Taulukossa 2.

suomi	englanti	ranska	espanja	saksa
huutaa kurkku suorana	shout at the top of one's voice	crier à pleins poumons	gritar a voz en cuello	aus vollen Hals schreien
mennä täydestä	he swallowed it whole	on ne verra pas la différence	sin sospechar nada/ sin objeción alguna	ernst/für voll nehmen

pukki kaalimaan vartijana	set a fox to keep the geese	enfermer le loup dans la bergerie	encomendar las las ovejas al lobo	den Bock zum Gärtner machen
vanha kuin taivas	as old as the hills/- as old as Methuselah		-	-

Taulukko 2. WSOY:n suursanakirjat

Nämä mielivaltaisesti valitut sanonnat eivät kuulu alkeiskurssien keskeiseen sanavarastoon, mutta antanevat melko hyvän käsityksen siitä, että ainakin ilmaisia online-sanakirjoja tulisi täydentää huomattavasti, ennen kuin ne palvelevat käyttäjiänsä monipuolisesti. Jotkut lisenssisanakirjoistahan ovat jo nyt laadukkaita ja kattavat jopa eri alojen erikoistermistöä ja kertovat kunkin sanan pää- ja sivumerkitykset esimerkkien valossa. Koska painettu materiaali ei houkuttele nuorisoa, olisi toivottavaa, että netin ilmaistarjontaa maltetaan kehittää huolellisesti.

Mieleeni muistuu taannoinen tilanne oppitunnilla – aikana jolloin nettisanakirjat ja googlekääntäjät tekivät vasta tuloaan – kun purimme englannin kielen ja viestinnän kotiläksyksi antamaani suomennustehtävää. Eräs nuori herra viittasi innokkaasti ja lausui syvällä rintaäänellä: ”Jos haluat olla matkavallo...,” Lähdekielen teksti kuului: ”If you want to travel light...,” En muista, kuinka hyvin sain pidettyä pohan vai kävikö niin, että I couldn’t keep a straight face...

12 E.V. Vassel & T.V. Zudina: The method of stepwise training in teaching English

Associate Professor of the Department of Social Management
(Vyborg branch, RANEPa) E. V. Vassel
Senior lecturer of the Department of Social Management
(Vyborg branch, RANEPa) T.V. Zudina

In September 2003 Russia joined the Bologna process at the meeting in Berlin where Ministers of Education from EEC discussed the matter. The process is aimed at the further harmonization of higher education systems of European countries for the perspective of creation unified European area in the sphere of

higher education. One of the major goals of the Bologna process is designed to ensure comparability in the standards and quality of higher education qualification, “to commit ... to harmonizing the architecture of the European higher education system”. Accession of Russia into the Bologna process gives new impact for the modernization of the higher professional education, opens additional opportunities for participation of Russian Universities in the projects sponsored by EU and Russian students and lecturers to have the chance for academic exchange with European Universities.

Actually, it's practically impossible to integrate into the European educational system without knowledge of foreign languages. Thus, the main objective of any educational institution is to create sufficient conditions for learning languages.

The teaching experience at the Vyborg branch of the Russian Academy of National Economy and Public Administration under the President of RF (RANEPA) gives the opportunity to consider that this type of education is quite necessary. The fact is that students enter the university having different levels of language skills. The diversity varies from the starters to the advanced grade. In order to give knowledge in professional English teachers are to lead students to similar language skills.

To achieve this aim the teachers of RANEPA issued an adapted textbook with exercises attached, containing a number of topical units. The units are aimed to develop grammar, reading, conversation and writing skills. The presented texts are of different complexity (from the simplest level up to rather sophisticated) and a vocabulary is applied. Performing exercises on the basis of the texts students have the opportunity to work out and improve their analytical reading skills.

The English course is targeted at training of specialists in the fields of Municipal Management, Customs Activity and Economics. General topics, such as “I’m a University Student”, “We study languages”, “Students’ Life”, “English-speaking Countries” are meant for students of all lines.

Besides, further go texts comprising professional lexis, for example “Selection Board”, “Interviewing”, “My Last Transaction” that are suitable for Municipal management students. The topics “At the Customs”, “Passport and Visa Control”,

“The History of Customs Service”, “Customs Clearance” are for the future customs officials. Every piece of material is supplied with different comprehension tasks and lexical drills.

The majority of the most difficult tasks for students turn out to be summarizing information in English and in native language. As follows, we can see the examples of exercises targeted at check of reading comprehension:

LIST OF TASKS FOR READING COMPREHENSION

A

1. Read the text, make a list of unknown words and translate them.
2. Answer the questions below the text.
3. Entitle the paragraphs.
4. Generalize the contents of each paragraph in short.
5. Summarize the text.

B

6. What problem does the author touch in the extract?
7. What's the author's opinion on the problem?
8. What arguments does the author give to prove his opinion?
9. Do you agree with the author's opinion? Why?
10. Give your own idea of the problem. Give your arguments.

C

11. Translate the paragraph.
12. State the Tense Form in the sentence.
13. Analyze the structure of the sentence.
14. Give several meanings of the words in Russian.
15. Explain the expression in English.

Note the examples of lexical drills, practical use of essential patterns, grammar drills on the studied topical material, working out monologue and dialogue skills, writing skills:

Read the title, look through the text and say what information this story will contain.

Translate the following words and learn their pronunciation.

Explain the meaning of the following terms and expressions in English.

Name the useful words and expressions from the text.

Find English equivalents.

Find synonyms of the following words.

Ask your partner questions and mind his replies.

Reproduce the text on behalf of...

Fill in the gaps in the text below with the appropriate words.

Complete sentences using the information from the text.

Write an essay on the topic of the extract (250 words).

We also give examples of topical texts with professional terms of varied complexity.

This is the text for students specializing in Municipal management:

A1-A2 grades:

My family is rather large. There are my parents, a brother, a twin sister and grandparents. We are from Vermont, the USA. We live in the suburbs of Bristol in a cottage. It takes me only half an hour to get to the city by car.

My Dad's name is David. He is a plastic surgeon; he helps people to become more beautiful. He is a professional and he is fond of his job. My Daddy does his work very well and gets a very good salary. When he is free, he prefers to repair the car or to watch the news on TV.

My Mum's name is Daniela but we call her Danny for short. She is a housewife. She looks after the house and us, the kids. Mum makes very tasty breakfasts and dinners for us. Our Mummy is very kind, but strict to us. She always checks how we do our homework. She arranges our free time, so that we cannot just fool around. In her spare time she enjoys knitting, sewing, embroidering, and baking. She is also very good at gardening.

B1-B2 grades:

My days are not like each other, for we have a different time-table every day. The time-table is not always convenient, by the way. Everybody listens with profound interest and works hard taking notes of the lecture. Nobody wants to

miss a single lecture, for missing lectures is a sure way to fail in your examination. I attend all the lectures and do my best to take good notes. After the lecture I read the books that are recommended by the lecturer. It takes me rather a long time to do it. However, it's worth writing down everything in full, because then you don't have to read so much when you go in for your exams, and that saves you a lot of time.

When the classes/lectures are over I often stay at the University to study in the reading-hall (the University has a well-stocked library and two reading halls).

In my spare time I love inviting friends at home and we have a good time together. In rare evenings I like to go to the theatre or to the cinema. Frankly speaking, I never miss the opportunity to see a new film or to go to the concert hall when I get a ticket to a good performance.

C1-C2 grades:

I am a manager of "Green &Co". Our company is the largest manufacturer of pumps in the North-West of Russia. We produce pumps of high quality for different applications. Our production is in great demand on the world market.

So I often take part in negotiations selling our products. I'd like to tell you about my last transaction. It was really an educational experience. A representative of "TransSib" company contacted our firm and made an appointment with a manager of our company. My boss gave me instructions to have talks with them and make a contract on profitable terms. So on the date of the appointment my partner and I met at our office and went to our conference room. At first we discussed the subject of the contract. TSC wanted to buy one thousand pumps of the latest model. It was a good order. The price was \$500 US dollars per each unit but it was too much for our partners. Therefore they asked for a 7% discount. Taking into account it was their trial order and they could be our potential clients in future, I agreed to a 5% discount off the total value of the contract.

Besides work on the basis of the textbook we use other methods of teaching, leading to the language level needed. Individual tasks to students are widely

practiced when students are given varied exercises in accordance with the student's level of skills and knowledge. Tasks are usually distributed through the e-learning system (Moodle). The course of phonetics drills starts at the language lab. Further on students are involved into different types of activities like team work (dialogues and discussions), public speech with presentation on the topics relevant to students specialization finalized with participation in Students' Scientific Conference, attending public lectures in English followed by tasks on the materials of lectures, participation in international programmes with courses in English (Kazan Summer Campus, Intensive week in the frames of FIRST-programme in Saint-Petersburg), panel discussions with interpreting practice, participation in programmes of academic exchange with Universities of Finland.

Thus, using a wide range of stepwise methods of teaching languages gives students the opportunities to get knowledge of English sufficient for future professional activity.

13 Anneli Rinnevali: Miten akateemista kirjoittamista opetetaan yliopistossa?

Haastattelin kahta Lappeenrannan teknillisen yliopiston kielikeskuksen englannin opettajaa 18.10.2016. Aiheena oli akateemisen kirjoittamisen opetus. Tämä aihe valikoitui siksi, että olimme jo käyneet monta innostunutta keskustelua lounaspöydässä vuosien varrella. Toiseksi aihe kiinnosti senkin vuoksi, että opetan itse Academic English ja Professional Writing -kursseja Saimiassa. Haastattelun aluksi opettajat kertoivat itsestään.

Kerro itsestäsi ja työurastasi kieltenopettajana.

- **Tarja Kovalev:** Valmistuin kielenkääntäjäksi Savonlinnasta. Opetuskieleni ovat englanti, venäjä ja S2. Työskentelin opettajana jo opiskeluaikana, mutta ehdin tehdä pitkän uran myös viennin ja tuonnin työtehtävissä. Tein sivutoimisesti opettajan töitä vuodesta 1997 ja suoritin opettajaopinnot.

Siirryin päätoimiseksi opettajaksi vuonna 2012. Työtehtäviä on ollut eri kouluasteilla, LUTin kielikeskuksessa olen ollut töissä vuoden 2014 syksystä alkaen.

- **Riitta Gröhn:** Opiskelin Turun yliopistossa romanisen ja englantilaisen filologian ohjelmissa. Minäkin aloitin kielenopettajan työt jo opiskeluaikana. Muutin Lappeenrantaan vuonna 1989 ja olen toiminut täällä kielenopettajana eri oppilaitoksissa, mm. aikuiskoulutuskeskuksessa ja yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskuksessa yrityskouluttajana. LUTin kielikeskuksessa minulla on ollut päätoiminen työsuhde vuodesta 2006. Opetusaineeni ovat olleet englanti ja ranska, ja olen ollut mukana myös useiden Leonardo-hankkeiden kansainvälisissä työryhmissä, joissa on rakennettu etäopiskelu- ja blended learning –kursseja. Sitä kautta minulle on kertynyt monipuolista osaamista digitaalisista oppimisympäristöistä.

Opetatte Academic Writing –kurssia LUT:ssa. Mitkä ovat opetuksen keskeisimmät tavoitteet ja sisältö?

- Opetus on opiskelijälähtöistä. Akateemisen kirjoittamisen kurssin laajuus on neljä opintopistettä. Siitä 2 op on teoriaa ja 2 op soveltavaa. Soveltavassa osuudessa opiskelijat laativat akateemisen artikkelin (academic paper) joko yksilö- tai parityönä. Kurssi on avoin opiskelijoille missä opintojen vaiheessa tahansa, mutta kansainväliset opiskelijat ovat pääasiassa maisterivaiheen opiskelijoita.
- Kurssilla opitaan tunnistamaan akateemisen kirjoittamisen tunnuspiirteet ja kirjoittamaan tyyllillisesti oikeanlaista tekstiä. Akateemisen tekstin keskeiset ominaispiirteet ovat selkeys, loogisuus, koheesio, sanavalinnat, kielioppi, lähdeviittaukset ja plagioinnin tunnistaminen. Opiskelijat oppivat kirjoittamaan selkeää tekstiä ja tunnistamaan formaalin vs. informaalin kielen eroja.

Miten Academic Writing (AW) -opetus tukee opiskelijan yleisen ja/tai ammatillisen kielitaidon kehittämistä? Miten muut kieliopinnot tukevat AW-opintoja?

- Emme opeta alakohtaista kieltä, mutta opiskelijat ohjeistetaan, miten he voivat omaksua oman alan tekstien tyylin. Tämä tapahtuu lukemalla oman alan tekstejä laajasti ja kriittisesti. Opetamme yleisesti sovellettavia aiheita, koska eri koulutusohjelmissa on osittain erilaiset ohjeistukset raportin muotovaatimuksista. Taidot ovat hyödynnettävissä opinnoissa mutta myös laajemmin työelämässä mm. raporttien, projektisuunnitelmien ja sopimusten laadinnassa erilaisissa kansainvälisissä yhteyksissä.
- Independent Study in English -kurssilla on vapaasti valittavia tehtäväosioita 1 - 4 op. Joillakin opiskelijoilla on pakollisena Business English tai Technical English Reading, joilla kursseilla opiskelijat lukevat akateemisia ja muita artikkeleita.

Mitkä ovat AW-opetuksen suurimmat haasteet yliopisto-organisaatiossa?

- Ensin on mainittava tilaongelmat. Joudumme joskus opettamaan luentosaleissa, joissa on kiinteät penkit, mikä vaikeuttaa ryhmätöiden tekoa. Kielikeskuksella ei ole omia luokkia, mutta tulevaisuudessa odotamme käyttöön monimuotoluokkia, joissa voimme toteuttaa opetusta vaihtelevilla tavoilla.
- Toinen ongelma on suuret ryhmät, jolloin henkilökohtaisen palautteen antaminen on vaikeaa. Ongelmana ovat myös heterogeeniset ryhmät. Voisi olla hyvä, että olisi tarjolla eritasoista opetusta akateemisesta kirjoittamisesta esimerkiksi tasoryhmittäin.
- AW on monille opiskelijoille täysin uusi aihe ja irrallaan muista opinnoista. Voisi olla hyödyllistä integroida AW-opinnot opiskelijoiden oman tieteenalan opintoihin. Tämä voisi motivoida opiskelijaa ja helpottaisi esimerkiksi alakohtaisen tyylin ja sanaston haltuun otossa.

- Lopuksi haluamme korostaa, että verkko-opetus ei yksin aina riitä, vaan tarvittaisiin lähitapaamisia varsinkin kurssin alussa. Tapaamisia voisi olla erilaisia: koko ryhmä, pienryhmät tai yksilötapaamiset.

Onko AW-opetuksessa joitakin vahvoja perinteitä?

- Aiemmin opetus oli enemmän luennointia ja tekstin kirjoittamisen ohjaamista. Sitten opetukseen tuli kommunikatiivisempi lähestymistapa. Opetus on perustunut ryhmätöihin ja menetelminä käytössä ovat olleet problem-based learning ja blended learning eli sulautuva oppiminen. Verkko-opetuksen kehittäminen on ollut jatkuvaa ja siinä tarvitsemme verkkopedagogiikan osaamista.
- Opetuksen aiheet ovat pysyneet samoina. Akateemisessa kirjoittamisessa on jäykät ja vanhoilliset konventiot. Näitä konventioita emme oikein pysty muuttamaan, mutta opetusmenetelmiä voimme muuttaa ja olemme muuttaneetkin. Erilaisia kokeiluja on tehty. Olemme pitäneet seminaareja, harrastaneet pienryhmätuutorointia, yhteistoiminnallista oppimista ja vertaisarviointia.

Miten arvelet AW-opetuksen muuttuvan tulevaisuudessa?

- Meillä on jo nyt käytössä hyvin uudenaikaiset menetelmät. Välillä pitää pysähtyä ja pitäytyä hyviksi koetuiksi käytännöissä sekä kehittää niitä eteenpäin.
- Opetuksen integroimisesta tieteenaloille olisi hyötyä, samoin opettajien kouluttamisesta ja toisten oppilaitosten benchmarkkauksesta. Ehdotammekin, että uusi kielikeskus järjestää opettajille täydennyskoulutusta molempien oppilaitosten yhteisistä aiheista, mm. akateemisen kirjoittamisen kansainvälisistä kehityssuunnista.

Kertoisitko jostakin AW-kurssin tapahtumasta, jota muistelet mielelläsi.

- **Tarja:** AW oli uudelle opettajalle uusi ja haastava aihe. Mieltä lämmitti, kun yksi minun ensimmäisen kurssin opiskelija kertoi olleensa yllättynyt, miten todella relevantti kurssi on.
- **Riitta:** Opettajien yhteistyö on innostanut. Tiimityöskentely on antanut tukea ja varmuutta, ja se on keventänyt suunnittelun työkuormaa. Metodikokeilut ovat onnistuneet, niistä on tullut myönteistä palautetta opiskelijoilta.

14 Eeva Ovaska: Ammattikorkeakoulun monimuoto- ja nuorisoryhmän eroja ruotsin kielen opiskelu- ja opetusmenetelmissä

Opiskelijaryhmät ovat yleensä ruotsin kielen opetuksen ollessa kyseessä erittäin heterogeenisia. Toiset ovat tulleet ns. ammatillista väylää ammattikorkeakouluun ja heillä on ollut syksystä 2015 lähtien ruotsia noin 15-18h ja tavoitetasona A2. Toiset ovat lukiotaustaisia ja osa heistä on kirjoittanut ruotsin kielen ja osa ei, mutta kaikilla on ollut mahdollisuus opiskella ruotsia 5 pakollista kurssia ja 2 syventävää kurssia ja tavoitetasona heille on B1-taso. Nuorisorymillä viimeisestä ruotsin opiskelusta ei yleensä ole kulunut montaakaan vuotta, kun taas ns. monimuotoryhmän opiskelijoilla viimeisestä ruotsin opiskelusta on saattanut kulua kymmeniä vuosia ja tämä jos mikä lisää myös oppimisen ja opettamisen haasteellisuutta. Millä keinoilla opettajan on mahdollista saada kaikki oppilaansa hyväksyttävälle taitotasolle B1 korkeakouluopinnoissa ja millä oppimistekniikoilla oppilaat sen parhaiten saavuttaisivat?

Tutkimuksessani halusin saada vastauksen siihen, että miten aikuiset ja nuoret oppivat ja millä tekniikoilla opettajan pitäisi heitä opettaa saadakseen heidät parhaiten oppimaan. Lisäksi erot aikuisten ja nuorten oppimistyylien välillä kiinnostivat. Keväällä 2016 valitsin Sotelta 2 eri sosionomiksi opiskelevaa

ryhmää, joista toinen oli ns. monimuotoryhmä, jolta sain 19 opiskelijalta vastaukset ja toinen ns. nuorisoryhmä, jolta sain 18 opiskelijalta vastaukset.

Nuoriso-opiskelijat (=nuoret) olivat opiskelleet ruotsia ennen ammattikorkeakouluopintojaan vuosien 2004-2014 välillä ja monimuoto-opiskelijat (=aikuiset) vuosien 1979-2011 välillä. Odotukseni opiskelijoiden **koulutustaustasta** olivat päinvastaiset kuin tulos, sillä aikaisemminhan ruotsi oli pakko suorittaa ylioppilaskirjoituksissa ja nykyään saa valita, kirjoittaako ruotsin vai ei. Siksi ajattelinkin, että ns. monimuoto-opiskelijoista useimmat olisivat kirjoittaneet ruotsin, mutta nuorisoryhmästä 67 % oli kirjoittanut ruotsin ylioppilaskirjoituksissa ja monimuotoryhmän vastaava luku oli 42 %.

Seuraavaksi halusin tietää, **miten he oppivat parhaiten ruotsin kieltä? Mitkä oppimistyylit ovat heille tärkeimmät?** Tarkoitin tässä oppimistyyllillä sitä tapaa, jolla opiskelijat oppivat helpoimmin ja mieluiten. Nuoret vastasivat, että he oppivat parhaiten kirjoittamalla ja näkemällä. Huonoiten he oppivat kuuntelemalla. Aikuiset puolestaan oppivat parhaiten kirjoittamalla ja lukemalla. Huonoiten kuuntelemalla. Hyviksi oppimistavoiksi mainittiin erikseen sanojen toistot, ääneen lukeminen, parin kanssa keskusteleminen ja aikuiset painottivat erikseen värejä ja kaavioita. **Auditiivinen** eli kuuloaistiin perustuva oppiminen ei korostunut kummassakaan ryhmässä, ehkä tähän on syynä se, että oppilaat eivät pysty keskittymään suuressa ryhmässä, jossa tehdään monenlaisia harjoituksia yhtä aikaa, toiset haluavat aloittaa parin kanssa suullisen harjoituksen, kun taas toiset haluavat tehdä kirjallista harjoitusta ja näin luokassa on aina äänten sorinaa. Nuorille tärkeää oli **visuaalisuus** ja aikuisille taas **kinesteettisyys** eli liikkeeseen ja tekemiseen perustuva oppimistyyli.

Mitkä oppimistavat oppilaat sitten kokivat parhaimmiksi? Nuorisoryhmä koki oppivansa parhaiten kirjoittamalla sanoja ja lauseita paperille sekä alleviivaamalla sanoja ja lauseita. Huonoiten he oppivat laatimalla ns. sanaryhmistä miellekarttoja ja ns. mind mappeja.

Aikuiset sen sijaan oppivat parhaiten lukemalla ääneen sanoja ja lauseita kotona sekä alleviivaamalla niitä. Huonoiten he oppivat laatimalla sanaryhmistä

miellekarttoja ja mind mappeja, vaikkakin he mainitsivat hyviksi oppimistavoiksi myös mielleyhtymien keksimisen, väreillä alleviivaamisen ja ”omien” tärkeiden sanojen kokoamisen.

Kuinka he sitten opiskelevat mieluiten? Nuoret opiskelevat mieluiten yksin luokassa mutta myös parin kanssa ja kolmanneksi tuli opettajan ohjauksessa tunnilla. Huonoiten opittiin kuuntelemalla ruotsalaista musiikkia ja lukemalla ruotsalaisia lehtiä. Aikuiset opiskelivat parhaiten ryhmässä tunnilla ja myös parin kanssa sekä opettajan ohjauksessa. Huonoimmat opiskelutavat olivat aivan samat kuin nuorisoryhmällä.

Mitkä olisivat parhaimmat tavat opettaa ammattialan tekstejä oppilaille?

Nuoret olivat sitä mieltä, että opettajan pitäisi puhua sekä ruotsia että suomea tunneilla, jotta asiat varmasti tulisivat oppilaille selväksi eikä jäisi epäselvyyksiä. Lisäksi tekstejä olisi paras käydä opettajan kanssa yhdessä ja laajentaa sanavarastoa sekä alleviivata. Mitään ei nuorten mielestä opittu, jos heille teetettiin parin/ryhmän kanssa erilaisia ns. videoklippejä eri tilanteista, joita sitten yhdessä käydään tunneilla lävitse. Aikuiset olivat parhaiten oppimisessa nuorten kanssa aivan samaa mieltä, mutta vain päinvastaisessa järjestyksessä. Lisäksi aikuisten kohdalla korostuivat erilaiset suulliset harjoitukset ja niiden tärkeys. Aikuiset pitivät Moodlessa tapahtuvaa itsenäistä tehtävien tekemistä kotona tärkeämpänä kuin nuoret.

Lopuksi kysyin, että oppiiko: **a) digitaalisesti ja verkossa parhaiten vai b) luokassa opettajan avustuksella parhaiten?**

Nuorista vaihtoehdon a) ympyröi 2 opiskelijaa, aikuisista ei kukaan.

Nuorista vaihtoehdon b) ympyröi 14 opiskelijaa, 2kpl ei vastannut tähän.

Aikuisista tämän vaihtoehdon ympyröi 17 opiskelijaa ja 2 opiskelijaa oli sitä mieltä, että a) sekä b) vaihtoehto yhdistettynä olisi paras.

Jollakin tapaa kysymyksestä käy ilmi oppilaiden väsymys siihen, että kaikki on verkossa ja pitää tehdä itse. Oppilaat, oli sitten kysymys nuorista tai aikuisista tuntuvat haluavan, että se ihminen eli opettaja olisi läsnä enemmän konkreettisesti – eikä ainoastaan verkossa. Jos opettajalla on suuria ryhmiä niin

hän tietysti esim. Moodlessa vastaa mahdollisimman lyhyesti ja ytimekkäästi ja oppilas ei ehkä ymmärrä lyhyttä kielioppitermein annettua vastausta, vaan kaipaisi opettajalta esimerkkejä ja lisää selvitystä asiaan, joita oppitunnilla voisi antaa kaikille samanaikaisesti.

15 Satu Mäkinen: Svenska, ett svårt språk eller är det verkligen så?

Varje höst har jag åtminstone tre grupper studerande som tar del i en kurs som heter Grundkurs i svenska. I kursen repeterar vi svensk grammatik och har några texter om vardagliga teman. Det som är utmanande är att vi bara har två lektioner per vecka under en period dvs. endast 14 lektioner och en tentamen. För att klara sig med kursen måste studerande läsa och repetera grammatik självständigt hemma eller man borde åtminstone göra så.

Jag har aldrig tidigare haft så stora grupper än den här hösten. Antalet studerande i grupperna var 60 och 51 samt jag hade 24 vuxenstuderande vilka också utgjorde en grupp. Den första och samtidigt den största gruppen bestod av tradenomstuderande i Villmanstrand dvs. 61 av 65 första årets studerande som studerar företagsekonomi valde kursen i höst. Det överraskar mig varje år när nya studenter börjar plugga vid yrkeshögskolan hur många av dem som behöver repetition av svensk grammatik och hur många som har bristfälliga kunskaper i svenska även i grundgrammatik. En orsak till det är förstås att de som har tagit studenten inte längre behöver skriva svenska i studentskrivningarna, många läser bara de kurser som är obligatoriska. Motivationen mot svenska språket är en annan orsak eftersom de unga tycker att de inte behöver svenska och de klarar sig med engelska i arbetslivet. Förstås för dem som har studerat i yrkesskolan och har haft bara en kurs svenska är kursen till stor nytta.

Som svensklärare blev jag så glad när jag träffade Nelli. En finsk studerande som aldrig hade studerat svenska ville ta del i kursen och det gjorde hon och lyckades fint med kursen. Hon är ett bra exempel på att man lär sig mycket och också får

goda vitsord om man har intresse och tålamod för att studera. Därför var det så roligt och intressant att intervjua henne, bli bekant med henne och få veta om hennes tankar om svenska språket och om studier i allmänhet:

- **Kan du först berätta om dig själv och din bakgrund?**

Jag var ett år gammal när vår familj flyttade till Tyskland eftersom min pappa fick jobb där. Jag bodde 18 år i München och gick i Europa- skolan. Jag lärde mig tyska på dagis som jag började när jag var tre år gammal. Jag flyttade tillbaka till Villmanstrand i somras eftersom jag började studera företagsekonomi vid yrkeshögskolan Saimaa. Min familj bor fortfarande i München men de ska också flytta till Finland senare. Jag har alltid velat flytta tillbaka till Finland och bekanta mig med människor som talar finska, jag känner mig själv mer finländare än tysk. Min släkt bor i södra Karelen men mina vänner är i Tyskland.

- **Varför ville du studera svenska?**

Min motivation för att lära mig svenska kommer av behov. I många arbetsplatser krävs det att man har avlagt tjänstemanssvenska och mitt mål är att få jobb i Finland så jag vill göra mitt bästa, dvs. det finns mera alternativ att välja mellan olika arbetsplatser. Man vet ju aldrig om man på riktigt behöver svenska på jobbet, det skulle vara roligt om man kunde använda språket i arbetlivet någon dag. Dessutom har jag alltid varit intresserad av språk. I skolan valde jag så många språk som möjligt, men svenska kunde jag tyvärr inte studera i Tyskland.

- **Hjälpte tyska i svenskstudier?**

Ja, när det gäller ordförråd. Många ord är likadana i båda språken. Det finns också många låneord från engelska som också stöder pluggande. Jag märkte att det dock finns likheter gällande grammatik men jag ville lära mig svenska som svenska, på så sätt var det lättast eftersom det också finns skillnader mellan grammatik och därför ville jag inte blanda språken.

- **Hur studerar du svenska? Hur lär du dig bäst?**

Huvudsakligen pluggade jag svenska med hjälp av repetitionsövningar som hörde till kursen varje vecka. Övningarna var bra gjorda och de täckte hela temat (gällande grammatik) som vi hade för var och en vecka. Jag lärde mig mycket bra med hjälp av övningarna. Om jag hade haft mera tid skulle jag ha satt mig in i ordförrådet.

- **Vad var lättast/svårast med svenska?**

Det lättaste var att grammatik är så logisk att det inte finns så många undantag i svenska. Det svåraste var alla dessa små ord t.ex. alltid, ofta, säkert vilka jag inte ännu kommer ihåg men ska kunna dem någon dag!

- **Vad tyckte du om själva kursen (Grundkurs i svenska)?**

Det var bra att vi gick igenom bara det nödvändigaste och allt annat kunde vi sedan läsa hemma. Nu har jag ett häfte med de viktigaste grammatikreglerna och jag hittar t.ex. alla böjningsformer i det, jag behöver varken gissa eller hitta information på nätet. Vissa teman var lite svårare eftersom det var helt nytt språk till mig och det tog ganska länge att göra övningar hemma men det lönade sig! Om man bara har intresse för klarar man sig bra fast det är fråga om ett nytt språk. Jag var med i varje lektion och lyssnade noggrant på föreläsningarna. Själva jobbet måste studerande göra hemma, det borde man komma ihåg!

- **Ska du fortsätta med svenskstudier?**

Förstås. Efter julen börjar den första obligatoriska kursen, Svenska i arbetslivet (tjänstemanssvenska). Före julen ska jag självständigt läsa och utvidga mitt ordförråd och lära mig tala svenska på riktigt!

16 Anneli Asunmaa: Ammattikorkeakoulujen ruotsinopettajien täydennyskoulutushanke (Elitgruppen) 2012 – 2014

Elitgruppen-hanketta hallinnoi Opetus- kasvatus- ja koulutusalojen säätiö (OKKA-säätiö) ja sen rahoitti osaksi Svenska Kulturfonden. Tavoitteena oli kaikenlainen ruotsin kielen opetuksen kehittäminen ammattikorkeakouluissa:

opiskelijoiden ja opettajien motivaation lisääminen, oppimistulosten parantaminen, hyvien käytäntöjen jakaminen, sopivan oppimateriaalin tuottaminen sekä erilaisten opetus- ja ohjausmenetelmien kokeilu.

Hanke kesti kaksi vuotta ja siihen osallistui yhteensä 33 ruotsinopettajaa 19 ammattikorkeakoulusta. Hankkeen teemoja olivat amk-ruotsin opettajuus ja amk-ruotsin opiskelijat, opettajan rooli ohjaajana ja valmentajana, opetuskokeilut ja opetusmateriaalin laatiminen, ruotsin kielen integroiminen ammattiaineisiin sekä verkkotyökalujen käyttö ohjauksessa.

Ensimmäisenä vuonna meiltä oli mukana Mervi Kaila ja hän laati ammattikorkeakoulun ruotsin kielen ydinaineksen verkkomateriaalin. Me muutkin ruotsinopettajat osallistuimme pienellä panoksella tähän kehittämishankkeeseen tekemällä tehtäviä tähän opetuspakettiin.

Muita ensimmäisen vuoden oppimateriaaleja ovat:

- *Messuilla – På mässan*
- *Kertausmateriaali ruotsin peruskielioppiasioista*
- *Sju konstnärssporträtt*
- *Tukea ja vinkkejä ruotsin opiskeluun ammattikorkeakoulussa*
- *Studiebesök*
- *Ensiapua! Ruotsin kielioppi harjoituksineen sosiaali- ja terveysalalle*

Ensimmäisen vuoden tuloksista julkaistiin myös seuraavat artikkelit:

- *Min affärssvenska – Amk-opiskelijoiden ruotsin kieleen motivointia henkilökohtaistamisen avulla*
- *Opetusmateriaalin laatimisesta amk-ruotsin opintoihin: Case Sju konstnärssporträtt - Seitsemän taiteilijamuotokuvaa*
- *Ruotsin opintojen suunnittelua opetussuunnitelmatyössä*
- *Kielimuuria kaatamassa-Tandemkokeilu VAMK ja Novia*
- *Amk-ruotsinopettajan henkinen jaksaminen ja opiskelijoiden asenteet*
- *Ruotsin kielen opintojakson integroiminen ammattiaineeseen – Case Kymenlaakson amk, tekniikan ja liikenteen koulutusala*

- *Amk-ruotsin ja fysiikan integrointi rakennustekniikan koulutusohjelmassa*

Raportin muodossa on julkaistu lisäksi seuraavat aiheet:

- *Ammattiaineen integrointi ruotsin opintojaksoon*
- *Raportti virtuaalisen opetusjakson kokeilusta*
- *Kirjoita, kerro ja kuuntele – Screencast-o-matic –ohjelmalla tehtäviä sosiaali- ja terveystalalle*
- *Ruotsin ammattialakohtaisen sanaston oppimisen motivoiminen ja harjoittaminen Moodlen työkaluja käyttäen*

Kaikki artikkelit ovat ilmestyneet julkaisussa *Ammattikorkeakoulujen ruotsin opettajuus muutoksessa – Kohti motivoivaa ohjaamista* (2014). Se ja edellä mainitut oppimateriaalit sekä raportit ovat ladattavissa osoitteessa

<https://wiki.hamk.fi/display/Elitgruppen/Elitgruppen>

Osallistuin hankkeen toiseen vaiheeseen syksystä 2013 alkaen. Meidän piti keskittyä erityisesti opiskelijoiden ohjaukseen. Työparinani toimi Ritva Saira Mikkelin ammattikorkeakoulusta ja aiheenamme oli ohjauksen kehittäminen ammattikorkeakoulun ruotsin kielen opinnoissa. Kokeilimme erilaisia ohjaustapoja, jotka sopivat käytettäväksi millä tahansa kielten opintojaksolla. Pääajatuksena oli, että ohjausta on tasaisesti koko opintojakson ajan.

Suunnittelimme ensin yhteiset toimintatavat ja testasimme ohjauksen toimivuutta yhdellä opintojaksolla kummassakin ammattikorkeakoulussa. Mikkelin ammattikorkeakoulussa ryhmä oli liiketalouden monimuoto-opetuksen ryhmä (30 opiskelijaa) ja meillä liiketalouden päiväopiskelijoiden juridiikan ryhmä (19 opiskelijaa). Käyttämämme toimintatavat olivat:

- Itsearviointi ja tavoitteenasettelu opintojakson alussa
- Opiskelijan oman vastuun korostaminen
- Opiskelijan ohjaaminen oppimistehtävien ja kokeiden/tentin tekoon

- Kehityskeskustelu opettajan kanssa
- Tsemppaustunti ennen koetta/tenttiä
- Itsearviointi opintojakson lopussa

Näitä toimintoja varten laadimme erilaisia lomakkeita, kuten kaksiosaisen itsearviointilomakkeen, jota käytetään opintojakson alussa ja lopussa sekä kehityskeskustelulomakkeen.

Itsearviointi ja tavoitteenasettelu opiskelun alussa toimi hyvin. Se sai opiskelijat todella pohtimaan omaa ruotsinopiskeluhistoriaansa ja tulevaa opiskeluaan ja laittamaan konkreettisesti paperille tavoitteitaan. Tämä lomake oli hyvänä apuna opettajalle myöhemmin kehityskeskustelussa, koska opettaja pystyi tekemään tarkentavia kysymyksiä sen perusteella. Silloin tarkistettiin myös oppimistehtävien tilanne eli oliko opiskelija palauttanut siihenastiset tehtävät ja aloittanut jo seuraavaa ja miten hän oli mielestään onnistunut niissä. Keskustelimme myös poissaoloista ja niiden syistä.

Opettaja sai kehityskeskustelussa tietää paljon opiskelijan taustasta ja oppi tuntemaan häntä paremmin kuin pelkästään oppitunneilla. Opiskelija pystyi myös ottamaan esiin sellaisia aiheita, joista hän ei tunnilla olisi halunnut muiden kuullen puhua. Kehityskeskustelut toteutettiin lähitunneilla siten, että opiskelijat tekivät tehtäviä ja kukin tuli vuorollaan opettajan työhuoneeseen keskusteluun, joka kesti 5 – 10 minuuttia.

Opintojakson kuluessa huomasin, että kokeiluryhmän opiskelijat palauttivat oppimistehtävänsä paljon täsmällisemmin kuin muiden ryhmien opiskelijat. He myös ilmoittivat opettajalle useammin sähköpostilla, jos olivat estyneet tulemasta oppitunnille.

Kokeilumme on selostettu tarkemmin artikkelissa *Ohjauksen kehittäminen amk-ruotsin opinnoissa* ja se on ilmestynyt yllä mainitussa julkaisussa. Artikkeeliin kuuluvat liitteet ovat tulostettavissa yllä mainitusta verkko-osoitteesta.